วารสารวิชาการ

หอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Journal

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๖
No.1 Vol.2 July - December 2013

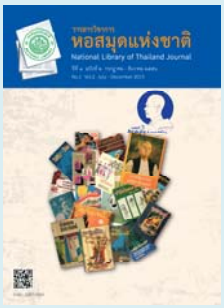

ISSN : 2287-030X

ทีฆายุโก โหตุ มหาราชา

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า คณะข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้าง
สำนักหอสมุดแห่งชาติ

ISSN 2287-030X

วารสารวิชาการ

หอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Journal

วารสารราย ๖ เดือน สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร
ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๖
Vol. 1 No. 2 July – December 2013

ที่ปรึกษา

อธิบดีกรมศิลปากร
รองอธิบดีกรมศิลปากร
ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดแห่งชาติ
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภาษาโบราณ

กองบรรณาธิการ

นางสาวกนกอร ศักดาเดช
นางสาววาสนา งามดวงใจ
นางบังอร เกษมพงษ์
นางสาวปุณณภา สุขสาคร
นางสาววิภานันท์ ลำงาม
นางสาวลินดา พืชสี
นางสาวปริศนา ตุ้มชัยพร

ศิลปกรรม

นายชโย ทองลือ

วัตถุประสงค์

๑. ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้วิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ภาษา เอกสาร หนังสือและศิลปวัฒนธรรม
๒. เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านมรดกศิลปวัฒนธรรม วิชาชีพและวิชาการบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
๓. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมการดำเนินงานของหอสมุดแห่งชาติ

จัดพิมพ์โดย

กลุ่มวิจัยและพัฒนาห้องสมุด สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร
โทร. ๐ ๒๖๒๘ ๕๑๙๒ โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๗๕๔๓

พิมพ์ที่ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา
สี่แยกซังฮี้ ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๒๔๓ ๐๖๑๓ โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๑๘๒๐

บทบรรณาธิการแถลง

วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๖) ฉบับนี้ กำหนดออกในเดือนธันวาคม ๒๕๕๖ เดือนสุดท้ายของปี ซึ่งเป็นเดือนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชนชาวไทยเนื่องจากในวันที่ ๕ ธันวาคม เป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เวียนบรรจบอีกครั้งหนึ่ง ในโอกาสมหามงคลวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กองบรรณาธิการขอเชิญชวนพี่น้องปวงชนชาวไทยทุกท่าน ได้น้อมจิตอาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิทั้งหลายในสากลโลก จงดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง เป็นมิ่งขวัญของประชาชนชาวไทยตราบนานเท่านาน

กองบรรณาธิการยังคงเดินหน้าพัฒนาวารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ ทั้งรูปแบบและการนำเสนอเรื่องราวความเคลื่อนไหวด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ภาษา เอกสาร หนังสือและศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายตามหลักวิชาการ เนื้อหาที่เต็มเปี่ยมด้วยสาระและความรู้ ได้แก่ บทความเรื่อง ๑๒๕ ปี พระยาอนุมานราชธน เที่ยวตามทางรถไฟ ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ การบริการจดแจ้งการพิมพ์ของหอสมุดแห่งชาติ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับห้องสมุดเชิงรุก การเลือกใช้ซอฟต์แวร์สำหรับการสร้าง และบริการเนื้อหาดิจิทัลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และโครงการพัฒนาบุคลากรด้านการเสริมสร้างทักษะการให้บริการห้องสมุดเชิงรุก ประจำปี ๒๕๕๗ ของ สำนักหอสมุดแห่งชาติ ทุกบทความล้วนมีคุณค่าน่าติดตามยิ่ง

ท้ายสุดในโอกาสส่งท้ายปีเก่า ๒๕๕๖ ต้อนรับปีใหม่ ๒๕๕๗ กองบรรณาธิการขอส่งความปรารถนาดีมายังผู้อ่านทุกท่าน ขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ท่านเคารพศรัทธา อำนวยอวยชัยให้ทุกท่านจงประสบแต่ความสมหวัง มั่งมีด้วยลาภยศสรรเสริญ สุขภาพกายแข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บใดๆ เทอญ

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

๑ ๑๒๕ ปี พระยาอนุมานราชธน : ปราชญ์ทางวัฒนธรรมของโลก
➢ *อรวรรณ ทรัพย์พลอย*

๗ พระนิพนธ์ “เที่ยวตามทางรถไฟ” : ประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวของเมืองไทย
➢ *อาทิพร ผาจันดา*

๑๓ ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ
➢ *สุภาพร สมจิตต์*

๒๖ การบริการจดแจ้งการพิมพ์ของหอสมุดแห่งชาติ
➢ *สุภาณี สุขอาบใจ*

๓๔ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับห้องสมุดเชิงรุก
➢ *วารุณี ลำยอง*

๔๑ การเลือกใช้ซอฟต์แวร์สำหรับการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัล ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์
➢ *ประสิทธิชัย เลิศรัตนเคหกาล*

๕๙ โครงการพัฒนาบุคลากรด้านการเสริมสร้างทักษะการให้บริการเชิงรุก ประจำปี ๒๕๕๗
➢ *วาสนา งามดวงใจ และอัจฉรา จารุวรรณ*

๑๒๕ ปี พระยาอนุมานราชธน : ปราชญ์ทางวัฒนธรรมของโลก

อรวรรณ ทรัพย์พลอย[๑]

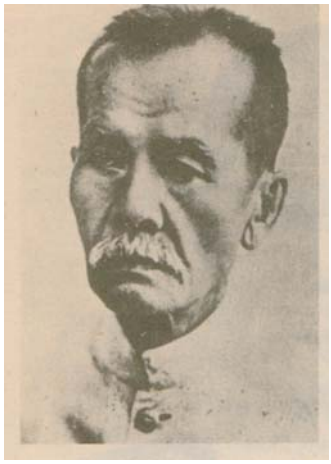

พระยาอนุมานราชธน

พระยาอนุมานราชธน หรือเป็นที่รู้จักในนามปากกาว่า “เสฐียรโกเศศ” นับเป็นปราชญ์ของแผ่นดินผู้มีคุณูปการต่องานศิลปวัฒนธรรมของชาติเป็นอย่างยิ่ง ด้วยผลงานวิชาการของท่านทุกเรื่องล้วนอำนวยประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าของอนุชนรุ่นหลังทั้งสิ้น ต่อมาในโอกาสคล้ายวันเกิดครบ ๑๐๐ ปี ๑๔ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๑ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ได้ประกาศยกย่องเกียรติคุณเป็นบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมระดับโลกประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๑

พระยาอนุมานราชธน มีนามเดิมว่า ยง (ต่อมาได้รับพระราชทานนามสกุลว่า เสฐียรโกเศศ) เป็นบุตรของนายหลี (หรือมะลิ) กับนางเฮียะ เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๓๑ ที่ตำบลวัดพระยาไกร อำเภอยานนาวา พระนคร จบการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๔ จากโรงเรียนอัสสัมชัญ บางรัก และได้เข้าทำงานครั้งแรกที่โรงแรมโอเรียนเต็ล

[๑] นักอักษรศาสตร์ชำนาญการพิเศษ สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

บิดา

มารดา

ต่อมาได้ย้ายไปรับราชการที่กรมศุลกากร ในตำแหน่งเสมียน และเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ราชการจนได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้ช่วยอธิบดีกรมศุลกากรตามลำดับ

ครั้นเกิดเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ท่านต้องถูกปลดออกจากราชการ และต่อมาได้รับการบรรจุใหม่ในตำแหน่งหัวหน้ากองศิลปวิทยา กรมศิลปากร ซึ่งเป็นหน่วยงานใหม่ เพิ่งเริ่มตั้งขึ้น (เวลานั้นราชบัณฑิตยสภาเปลี่ยนเป็นกรมศิลปากร) โดยการชักชวนของหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นอธิบดีกรมศิลปากรคนแรก พระยาอนุมานราชธนได้รับราชการที่กรมศิลปากร มีความเจริญก้าวหน้าโดยลำดับ จนสุดท้ายดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดีกรมศิลปากร นับเป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่หน่วยงานเป็นอันมาก จึงเป็นที่ยกย่องสรรเสริญในหมู่ข้าราชการและบุคคลทั่วไป เนื่องจากพระยาอนุมานราชธนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านศิลปวัฒนธรรม และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ด้วยเหตุนี้ นอกจากการปฏิบัติงานราชการในตำแหน่งแล้ว ท่านจึงได้รับเชิญทำหน้าที่ในฐานะอาจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัยต่างๆ อาทิ สอนวิชานิรุกติศาสตร์ และวิชาอื่นๆ ที่คณะอักษรศาสตร์ คณะครุศาสตร์ และคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สอนวิชาประเพณีไทย ศาสนาเปรียบเทียบที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ปทุมวัน) และมหาวิทยาลัยศิลปากร ตามลำดับ

นอกจากนี้ ท่านยังดำรงตำแหน่งสำคัญในแวดวงวิชาการในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ประธานกรรมการหรือกรรมการต่างๆ เช่น ผู้เชี่ยวชาญประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รักษาการในตำแหน่งนายกราชบัณฑิตยสถาน ประธานคณะบรรณาธิการจัดทำสารานุกรมไทยของ

เมื่อแรกรับราชการ

สอนหนังสือในมหาวิทยาลัย

ราชบัณฑิตยสถาน ประธานกรรมการอักขรานุกรมภูมิศาสตร์ ประธานกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย กรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและโบราณคดี กรรมการอำนวยการพัฒนาเกาะเมืองและบริเวณใกล้เคียง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ ฯลฯ

กล่าวได้ว่าผลงานวิชาการของพระยาอนุมานราชธนนั้น เป็นที่ยอมรับว่าท่านเป็นนักปราชญ์ชั้นเลิศที่มีความรู้กว้างขวางทั้งในด้านวรรณคดี ประวัติศาสตร์ โบราณคดี นิรุกติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ชาติพันธุ์วิทยา ศาสนา และปรัชญา ด้วยเหตุนี้ งานเขียนของท่านจึงได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชน เป็นจำนวนกว่า ๒๐๐ เรื่อง เช่น วรรณคดีเรื่องกามนิต ค่าของวรรณคดีการศึกษาเรื่องประเพณีไทย นิยายเบงคลีเล่าเรื่องในไตรภูมิ วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของไทย ลายพระหัตถ์สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพถึงพระยาอนุมานราชธน ชุดบันทึกความรู้ของสมเด็จฯ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์กับพระยาอนุมานราชธน ฯลฯ

พระยาอนุมานราชธน มีนามปากกาในงานเขียน ดังนี้

๑. คารม พ.ศ. ... (เปลี่ยนตาม พ.ศ. ที่ประพันธ์)
๒. เสฐียรโกเศศ
๓. ย. เสฐียรโกเศศ
๔. นามานุลักษณ์
๕. ส.ก.

ต่อมาในวาระที่พระยาอนุมานราชธนมีอายุครบ ๘๐ ปี วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ บรรดาศิษย์และผู้ที่เคารพนับถือท่านมีดำริว่า ควรมีสถานที่จัดตั้งเป็นห้องสมุดซึ่งรวบรวมงานเขียนของท่านตลอดจนเอกสาร และหนังสือที่ท่านใช้ในการค้นคว้าอ้างอิง เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งคุณงามความดีของพระยาอนุมานราชธน ซึ่งถือเป็นตัวอย่างที่ดีแก่อนุชนรุ่นหลังสืบไป เมื่อท่านทราบความก็มีความยินดีที่จะมอบหนังสือในห้องสมุดที่บ้านของท่านให้จัดตั้งเป็นห้องสมุดขึ้นในนามว่า “ห้องสมุดอนุมานราชธน” ซึ่งกำหนดให้ใช้พื้นที่จำนวน ๑ ห้อง ในอาคารชั้น ๓ ของหอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี ประกอบด้วยหนังสือและสิ่งอนุสรณ์ต่าง ๆ ดังนี้

๑. หนังสือที่พระยาอนุมานราชธนแต่งขึ้นทั้งหมด ซึ่งจะมีตั้งแต่ฉบับพิมพ์ครั้งแรก และฉบับพิมพ์ต่าง ๆ

๒. ต้นฉบับลายมือเขียนของพระยาอนุมานราชธน

๓. หนังสือที่พระยาอนุมานราชธนใช้ในการ

ค้นคว้าเรียบเรียง ซึ่งท่านมอบให้เป็นสมบัติของชาติ

๔. วารสารซึ่งมีบทความของพระยาอนุมานราชธน และวารสารที่พระยาอนุมานราชธนมีส่วนร่วมในฐานะที่ปรึกษาในการจัดทำ

๕. คำนำที่พระยาอนุมานราชธนเรียบเรียงไว้ในหนังสือต่าง ๆ

๖. จดหมาย และเอกสารที่พระยาอนุมานราชธนตั้งคำถามกับบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับความรู้และข้อสงสัยในสาขาวิชาต่าง ๆ

๗. สำเนาเอกสารแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชธนและเป็นคณะกรรมการชุดต่าง ๆ พร้อมทั้งรายงานการประชุมในเรื่องเหล่านั้น

๘. สิ่งของเบ็ดเตล็ดซึ่งเป็นอนุสรณ์ถึงพระยาอนุมานราชธน เช่น รูปปั้น ภาพถ่าย ภาพเขียน เทปบันทึกเสียง เป็นต้น

๙. หนังสือและเอกสารอื่นๆ เกี่ยวกับพระยาอนุมานราชธน ที่มีผู้บริจาคเพิ่มเติมในวาระต่าง ๆ

ห้องสมุดอนุมานราชธนเริ่มเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งเป็นวันอายุครบ ๘๐ ปี ของท่าน ปัจจุบันมีหนังสือให้บริการแก่ประชาชน จำนวนกว่า ๓,๔๐๐ เล่ม นับเป็นสิ่งอนุสรณ์และเชิดชูเกียรติคุณแก่พระยาอนุมานราชธน ผู้ซึ่งบำเพ็ญคุณประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองเป็นอเนกประการ

พระยาอนุมานราชธนถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ณ โรงพยาบาลศิริราช เนื่องจากเส้นโลหิตในสมองแตก เพราะความดันโลหิตสูง สิริรวมอายุได้ ๘๐ ปี ๖ เดือน และต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๒

อนึ่ง ก่อนที่พระยาอนุมานราชธนจะถึงแก่อนิจกรรมนั้น ท่านได้เขียนสั่งความแก่บุตรธิดา เป็นมรณานุสติ ความตอนหนึ่ง ว่า

“เงินที่เป็นมรดกแก่ลูก แม้เป็นจำนวนเล็กน้อย แต่ก็เป็นเงินบริสุทธิ์ที่หามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของพ่อจริงๆ ควรมีความพอใจ ด้วยเป็นเงินมงคล ที่พ่อสามารถเก็บหอมรอมริบได้เท่านี้ แต่มรดกอันมีค่าอย่างยิ่ง ก็คือชื่อเสียงเกียรติคุณที่พ่อได้บำเพ็ญมา เงินเป็นแต่ปัจจัยให้เกิดความสุข ไม่ใช่เป็นตัวความสุขโดยตรง ความสุขที่แท้จริง คือ ปัญญา อนามัย ไมตรี มีสามัคคีธรรม และการงานที่เป็นสัมมาชีพ และสิ่งเหล่านี้ต้องมีความประพฤติการปฏิบัติ ด้วยความมานะพยายาม มีความขยันหมั่นเพียรประกอบด้วย จึงจะสมบูรณ์ ส่วนแม่ของลูกๆ พ่อมอบการเลี้ยงไว้ให้ลูกๆ จงฉลองคุณท่าน อย่าให้อนาทรร้อนใจ ส่วนศพของพ่อ ก็จงทำแต่พอควรแก่ฐานานุรูปของพ่อเท่านี้พ่อก็พอใจ เพราะลูกทุกคน ก็ได้ตอบแทนคุณพ่ออยู่แล้ว เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ ไม่จำเป็นต้องแสดงความอาลัยไว้ในหนังสือแจก ว่าไม่มีโอกาสฉลองคุณ พูดทำไมเมื่อตายไปแล้ว รู้จักมีความสามัคคีในระหว่างๆ พี่ๆ น้องๆ และญาติๆ ให้เป็นไปด้วยดี รู้จักอบรมเลี้ยงลูกเต้าให้เป็นคนดี เท่านี้ก็เท่ากับได้คุณพ่อล้นเหลือแล้ว ถ้าจะบริจาคเงินอุทิศให้ก็จงเป็นไปในเรื่องส่งเสริมความรู้การศึกษาแก่ส่วนรวมเถิด”

พระยาอนุมานราชธน และคุณหญิงละไม ภริยา

ส่วนบรรดาศักดิ์ที่ท่านได้รับพระราชทาน มีดังนี้

๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๔ ขุนอนุมานราชธน
๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๙ หลวงอนุมานราชธน
๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ พระอนุมานราชธน
๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗ พระยาอนุมานราชธน

พ.ศ. ๒๕๓๑ ในวาระวันคล้ายวันเกิดครบ ๑๐๐ ปี ของพระยาอนุมานราชธน วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้ประกาศยกย่องเกียรติคุณเป็นบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมระดับโลก

พ.ศ. ๒๕๕๖ ในโอกาสวันคล้ายวันเกิดครบ ๑๒๕ ปี ของพระยาอนุมานราชธน วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติคุณของพระยาอนุมานราชธน ในฐานะผู้มีคุณูปการต่องานด้านศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร โดยสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ ร่วมกับมูลนิธิเสฐียรโกเศศ - นาคะประทีป จึงร่วมกันจัดกิจกรรมเสวนาทางวิชาการ เรื่อง “๑๒๕ ปี พระยาอนุมานราชธน” ในวันศุกร์ที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลา ๘.๓๐ – ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมหอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี พร้อมทั้งจัดแสดงนิทรรศการเรื่อง “ชีวิตและงานของพระยาอนุมานราชธน” ณ บริเวณโถงชั้นล่างหอสมุดแห่งชาติ ระหว่างวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ ◈

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. **งานฉลองครบรอบ ๑๐ ปี ห้องสมุดอนุมานราชธน.** [ม.ป.ท.] : ๒๕๒๑.

บรรณานุกรมงานนิพนธ์ของศาสตราจารย์ พระยาอนุมานราชธน. พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร, ๒๕๑๑.

๑๐๐ ปี พระยาอนุมานราชธน. ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : ๒๕๓๑.

อัตชีวประวัติพระยาอนุมานราชธน. พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร, ๒๕๑๒.

พระนิพนธ์ “เที่ยวตามทางรถไฟ” : ประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวของเมืองไทย

อาทิพร ผาจันดา[๑]

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทยและบุคคลสำคัญของโลก

---

[๑] นักอักษรศาสตร์ปฏิบัติการ สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

เนื่องในวันดำรงราชานุภาพ วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวียนมาบรรจบครบอีกวาระหนึ่ง ชาวไทยต่างน้อมรำลึกถึงพระกรุณาธิคุณของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ผู้ทรงเป็นปราชญ์แห่งแผ่นดินและเป็นบุคคลสำคัญของโลก โดยเฉพาะพระอัจฉริยภาพทางด้านประวัติศาสตร์นั้น ทรงได้รับการยกย่องในฐานะ “พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย” ดังปรากฏงานพระนิพนธ์ที่พิมพ์เผยแพร่แล้วจำนวนกว่า ๑,๐๕๐ เรื่อง ที่ล้วนยังประโยชน์ต่อประวัติศาสตร์ไทยเป็นอย่างยิ่ง พระนิพนธ์สำคัญเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นที่รู้จักและมีการศึกษาค้นคว้าอ้างอิงเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวของเมืองไทย ได้แก่เรื่อง “เที่ยวตามทางรถไฟ"

การตัดเส้นทางรถไฟเริ่มขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์มีพระราชดำริให้สร้างทางรถไฟตั้งแต่กรุงเทพฯ ถึงนครราชสีมา ด้วยทรงเล็งเห็นถึงประโยชน์ในการคมนาคมของราษฎรเป็นสำคัญ จึงมีพระบรมราชโองการเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๔ ปรากฏความใน **ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗ แผ่นที่ ๕๑ วันที่ ๒๓ มีนาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๐๙ หน้า ๕๑** เรื่อง “ประกาศสร้างรถไฟสยามแต่กรุงเทพฯ ถึงเมืองนครราชสีห์มา” ความตอนหนึ่งว่า

“...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชหฤทัยรำพึงถึงเหตุการณ์ซึ่งจะทรงทะนุบำรุงกรุงสยามให้รุ่งเรืองเจริญไพบูลย์ยิ่งขึ้นไป ทรงพระราชดำริเห็นว่า การสร้างหนทางรถไฟเดินไปมาในระหว่างหัวเมืองไกล เปนเหตุให้เกิดความเจริญแก่บ้านเมือง ได้เปนอย่างสำคัญอันหนึ่งเพราะทางรถไฟ อาจจะชักย่นหนทางหัวเมือง ซึ่งตั้งอยู่ไกลไปมาถึงกันยากให้กลับเปนหัวเมืองใกล้ไปมาถึงกันได้โดยสดวกเร็วพลัน การย้ายขนสินค้าไปมาซึ่งเป็นการลำบาก ก็สามารถจะย้ายขนไปมาถึงกันได้โดยง่าย ... เปนการเปิดโอกาศให้อาณาประชาราษฎร มีทางตั้งการทำมาหากินกว้างขวางออกไป แลทำทรัพย์สมบัติกรุงสยามให้มากมียิ่งขึ้นด้วย ทั้งเปนคุณประโยชน์ในการบังคับบัญชาตรวจตราราชการ บำรุงรักษาพระราชอาณาเขตร ให้ราษฎรอยู่เย็นเปนศุขได้โดยสดวก อาไศรยเหตุทั้งปวงนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึ่งทรงพระราชดำริหพร้อมด้วยความคิดท่านเสนาบดี เห็นสมควรจะสร้างทางรถไฟตั้งแต่กรุงเทพฯ ถึงเมืองนครราชสีห์มาเปนสายแรก...”

ต่อมาในวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร (ต่อมาคือพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) ไปทรงประกอบพระราชพิธีกระทำพระฤกษ์หลั่งน้ำบนเหนือแผ่นดินที่จะขุดสร้างทางรถไฟ

การสร้างทางรถไฟสายกรุงเทพฯ ถึงนครราชสีมาได้ดำเนินการเป็นระยะๆ โดยมิได้สร้างสำเร็จตลอดสายในคราวเดียวกัน เส้นทางระยะแรกที่สร้างเสร็จและเปิดการเดินรถได้ ได้แก่ เส้นทางจากกรุงเทพฯ ถึงพระนครศรีอยุธยา รวมระยะทาง ๗๑ กิโลเมตร โดยในวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๙ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงเปิดการเดินรถไฟหลวงสายแรกในสยาม และประทับรถไฟพระที่นั่งออกจากกรุงเทพฯ ไปยังพระนครศรีอยุธยาเป็นปฐมฤกษ์ ต่อจากนั้นในวันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ.๒๔๓๙ จึงเปิดเส้นทางรถไฟให้ประชาชนได้สัญจรไปมา เส้นทางรถไฟสายกรุงเทพฯ – นครราชสีมา ก่อสร้างสำเร็จเสร็จสิ้นและเปิดการเดินรถตลอดเส้นทาง เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ ต่อจากนั้นจึงเริ่มมีการก่อสร้างทางรถไฟสายเหนือ ซึ่งดำเนินการก่อสร้างเป็นระยะๆ เช่นเดียวกับสายกรุงเทพฯ – นครราชสีมา โดยสร้างแยกจากสถานีบ้านภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขึ้นไปยังสถานีลพบุรี นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลกและอุตรดิตถ์ ตามลำดับ เริ่มมีการเปิดใช้เส้นทางรถไฟกรุงเทพฯ ถึงสถานีบ้านดารา จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๑

ในส่วนพระนิพนธ์ เรื่อง “เที่ยวตามทางรถไฟ” นั้น สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงพระนิพนธ์ไว้เป็นตอนๆ รวม ๑๐ ตอน มีเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเมืองและสถานที่สำคัญที่เส้นทางรถไฟสายเหนือและสายตะวันออกเฉียงเหนือตัดผ่าน เส้นทางรถไฟสายเหนือ ได้แก่ บางปะอิน พระนครศรีอยุธยา พระพุทธบาท ลพบุรี นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก และอุตรดิตถ์ ส่วนเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เส้นทางที่แยกออกจากสายเหนือที่ชุมทางบ้านภาชีในเขตพระนครศรีอยุธยา ไปยังสระบุรี และสุดเส้นทางที่นครราชสีมา

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า เนื้อหาในแต่ละตอนของเรื่องเที่ยวตามทางรถไฟ นั้น สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพมิได้ทรงระบุวันเดือนปีที่ทรงนิพนธ์ไว้ แต่หากพิจารณาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ แล้ว สันนิษฐานว่า น่าจะทรงนิพนธ์หลัง พ.ศ. ๒๔๓๙ เนื่องจากเป็นปีที่กรมรถไฟเริ่มเปิดการเดินรถไฟหลวงสายแรกในสยาม ชื่อสายกรุงเทพฯ – นครราชสีมา ระยะแรก เส้นทางกรุงเทพฯ – พระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๙ และนิพนธ์อีกหลายตอนถึงเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นสถานีปลายทางสายเหนือที่ทรงนิพนธ์ไว้

ส่วนเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ มี ๒ ตอน คือ เมืองสระบุรี และเมืองนครราชสีมา เนื้อหาของเมืองสระบุรีระบุให้เห็นว่าทรงพระนิพนธ์ขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ และทรงมอบให้แก่กรมรถไฟจัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในครั้งที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินโดยทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือไปยังนครราชสีมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔

เที่ยวตามทางรถไฟ ฉบับรวมพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๘๔

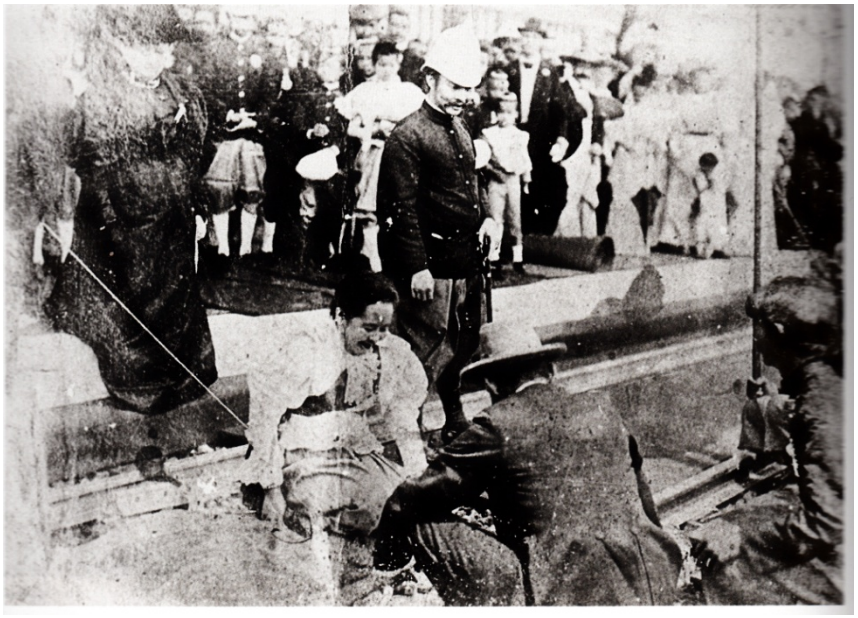
มีข้อความปรากฏบนปกหลังหนังสือเรื่อง **โคราชจากน่าต่างรถไฟ** ความว่า

> *รถไฟแผ่นดินสยาม ที่รฦกในคราวเสด็จพระราชดำเนินโดยทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ ไปยังนครราชสีมา พ.ศ.๒๔๖๔*
>
> *นายพลเอก พระเจ้าน้องยาเธอ*
> *กรมขุนกำแพงเพชรอรรคโยธิน*
> *ผู้บัญชาการ*

ส่วนเมืองนครราชสีมานั้น ยังไม่สามารถสรุปได้แน่ชัดถึงปีที่ทรงพระนิพนธ์ แต่น่าจะทรงพระนิพนธ์หลัง พ.ศ. ๒๔๔๓ ซึ่งเป็นปีที่เปิดเส้นทางเดินรถไฟตลอดสายกรุงเทพฯ – นครราชสีมา

พระนิพนธ์เรื่องเที่ยวตามทางรถไฟซึ่งมีเนื้อหารวม ๑๐ ตอนนั้น ไม่ได้มีเนื้อความที่เนื่องกัน เพราะไม่ได้ทรงพระนิพนธ์ในคราวเดียวกัน แต่ละตอนจึงมีเอกลักษณ์เฉพาะ และมีเรื่องเป็นอัตลักษณ์ที่น่าสนใจ ในเบื้องต้นได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่เรื่องราวความสำคัญของเมืองต่างๆ เป็นตอนๆ คือ ๑ เมือง ต่อหนังสือ ๑ เล่ม และในเวลาต่อมา เริ่มมีการจัดพิมพ์รวมเล่มทั้งหมดทุกตอนเป็นครั้งแรก ในหนังสือที่ระลึกงานฌาปนกิจศพ นางแพ สุขสุภาและนายสมนึก สุขสุภา เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๔ นับจากนั้นได้มีการพิมพ์ซ้ำต่อมาอีกหลายครั้ง

คุณค่าและความสำคัญของหนังสือเรื่อง “เที่ยวตามทางรถไฟ” ถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์

พระราชพิธีทรงเปิดทางรถไฟหลวง

ที่สำคัญยิ่ง เพราะสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายประวัติความเป็นมาหรือตำนานของเมืองแต่ละแห่ง รวมทั้งความสำคัญของเมืองและสถานที่สำคัญแต่ละเมืองไว้เป็นสังเขป โดยทรงใช้หลักฐานประวัติศาสตร์ ตลอดจนประสบการณ์ตรงของพระองค์เองที่ได้ทรงพบเห็นสถานที่จริงในโอกาสที่ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการเสด็จประพาสตามหัวเมืองต่างๆ รวมทั้งเมื่อครั้งที่พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยก็ได้เสด็จฯ ไปทรงตรวจราชการในมณฑลต่างๆ หลายแห่งด้วย

อย่างไรก็ตาม นอกจากผู้อ่านจะได้รับประโยชน์และความรู้ในทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในหนังสือ “เที่ยวตามทางรถไฟ” แล้ว สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ยังทรงให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละเมืองด้วย โดยทุกสถานีปลายทางรถไฟจะทรงระบุระยะทางเป็นหน่วยกิโลเมตรของที่ตั้งเมืองนั้น ๆ ว่าอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เป็นระยะทางกี่กิโลเมตร เช่น เมืองนครสวรรค์ ก็จะทรงพระนิพนธ์ว่า

> *“ ทางรถไฟสายเหนือไปจากกรุงเทพฯ ๒๕๑ กิโลเมตร ถึงสถานีปากน้ำโพ...”*

เมืองสระบุรี ความตอนหนึ่งว่า

> *“ รถไฟแผ่นดินสายตะวันออกเฉียงเหนือแยกจากชุมทางบ้านภาชีในเขตพระนครศรีอยุธยาไปทางสายตะวันออก ๒๓ กิโลเมตร ถึงตำบลปากเพรียวซึ่งตั้งที่ว่าการจังหวัดสระบุรี เป็นระยะทางแต่กรุงเทพฯ ๑๑๓ กิโลเมตร...”*

ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผู้อ่านจะได้ทราบถึงเส้นทางการคมนาคมในสมัยโบราณก่อนมีทางรถไฟ กล่าวคือ ในช่วงก่อน พ.ศ. ๒๔๓๙

การเดินทางจากกรุงเทพไปยังหัวเมืองต่างๆ นั้น มีความยากลำบากเป็นอย่างยิ่ง ต้องใช้เรือเป็นพาหนะหลัก บ้างต้องใช้เกวียน โค ม้า หรือเดินเท้า ซึ่งอาจต้องใช้เวลานานเป็นวัน หรือจำต้องพักค้างแรมก่อนที่จะถึงจุดหมายปลายทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางไปยังหัวเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้เพราะสภาพภูมิศาสตร์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่เป็นหุบเขา และมีเส้นทางที่สลับซับซ้อน เป็นต้นว่า การเดินทางไปยังนครราชสีมานั้น ต้องโดยสารทางเรือไปขึ้นบกที่สระบุรี แล้วเดินทางผ่านช่องดงพระยาไฟหรือดงพระยาเย็นเข้าไปกลางพื้นที่ ดังนั้นหัวเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก่อนมีทางรถไฟ จึงเสมือนแยกตัวออกจากส่วนกลาง เพราะมีการติดต่อคมนาคมที่ยากลำบาก ราษฎรจำเป็นต้องดำรงชีวิตแลกเปลี่ยนสินค้าผ่านทางพ่อค้าคนกลาง ด้วยเหตุนี้การตัดเส้นทางรถไฟไปยังนครราชสีมา จึงเป็นการเปลี่ยนวิถีชีวิตของราษฎรในการติดต่อเปิดรับสิ่งใหม่ๆ จากภายนอก

นับจากแต่นั้นมา กรมรถไฟได้ขยายเส้นทางไปยังหัวเมืองเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือเป็นลำดับ ยังผลให้การคมนาคม การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนสินค้า หรือการไปมาหาสู่ระหว่างกันเป็นเรื่องที่สะดวกสบายมากขึ้น

กล่าวได้ว่า “เที่ยวตามทางรถไฟ” นับเป็นเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากพระดำริและพระอุปนิสัยที่โปรดการท่องเที่ยวและการค้นคว้าเรื่องราวต่างๆ ของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทั้งนี้เพราะพระองค์ได้ทรงบันทึกสิ่งที่ทรงพบเห็นหรือเหตุการณ์ต่างๆ อันสะท้อนถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎร ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นไว้ในพระนิพนธ์ ด้วยเหตุนี้ พระนิพนธ์ “เที่ยวตามทางรถไฟ” จึงเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่า และยังประโยชน์ในการค้นคว้าอ้างอิงแก่อนุชนรุ่นหลังสืบมาจนถึงทุกวันนี้ ◈

บรรณานุกรม

การรถไฟแห่งประเทศไทย. **การรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๓๙-๒๕๑๒**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การรถไฟแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๓.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. **เที่ยวตามทางรถไฟ.** พระนคร : โรงพิมพ์ออมสิน, ๒๔๘๔.

เติม วิภาคย์พจนกิจ. **ประวัติศาสตร์อีสาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๐.

วินัย พงศ์ศรีเพียร, บรรณาธิการ. **๑๐๐ เอกสารสำคัญประวัติศาสตร์ไทย ลำดับที่ 1**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภาการพิมพ์, ๒๕๕๔.

ราชกิจจานุเบกษา. “ประกาศสร้างรถไฟสยามแต่กรุงเทพฯ ถึงเมืองนครราชสีห์มา”. จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2433/051/456_1.PDF. สืบค้น ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๖

ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ

สุภาพร สมจิตต์[๑]

ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบ เกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลจัดตั้งศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบในเดือนมิถุนายน ๒๕๔๗ ภายใต้สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ให้กับสังคมไทย ด้านทรัพยากรสารสนเทศและทรัพยากรบุคคล มุ่งหวังให้เป็นแหล่งชุมนุมนักคิด นักสร้างสรรค์ เพื่อแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ ความสามารถให้แก่นักออกแบบ ผู้ประกอบการ นักศึกษา และประชาชนผู้สนใจ โดยผ่านกระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจแบบสากล มุ่งเน้นการเป็น “มหรสพทางปัญญา” เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและจุดประกายความคิดสร้างสรรค์ผ่านการจัดนิทรรศการ โดยนำมาตรฐานและหลักการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ระดับโลก การบรรยายสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์หลากหลายมิติที่อยู่บนพื้นฐานความรู้รอบด้าน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้วยคำกล่าวที่ว่า

“ประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกด้วยการใช้แรงงานต้นทุนต่ำอีกต่อไป เราต้องใช้ประโยชน์จากความคิดสร้างสรรค์ ในการออกแบบสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้มากขึ้น” (ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ, ๒๕๕๐, หน้า ๑)

จากคำกล่าวข้างต้นนี้ชี้ให้เห็นว่าประเทศที่มีศักยภาพในอนาคตไม่ใช่ประเทศที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ขนาดใหญ่หรือเติบโตในอัตราที่สูงเท่านั้น แต่เป็นประเทศที่ตระหนักถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและสามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างและระบบเศรษฐกิจให้ขับเคลื่อนไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ (creative economy) อันเป็นระบบเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยผู้ประกอบอุตสาหกรรมที่ใช้ความรู้ ทักษะ ผนวกเข้ากับความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสินค้าและบริการที่มี “มูลค่า” และ “คุณค่า” ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในตลาดโลกได้ (ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ, ๒๕๕๑, หน้า ๖)

ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบ จึงเป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศด้านการออกแบบทุกแขนงจากทั่วทุกมุมโลก อาทิ งานศิลปะ จิตรกรรม หัตถกรรม สถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตย์ การตกแต่งภายใน ภายนอก เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ อัญมณี การออกแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึงงานด้านนิเทศศิลป์ที่ใช้เพื่อการสร้างสรรค์สื่อ อาทิ กราฟฟิค แอนิเมชั่น การถ่ายภาพ ภาพยนตร์ การโฆษณา เป็นต้น

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ได้เข้าใจคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง รวมถึงเข้าใจความเป็นไปของโลกในการก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ นำไปสู่การพัฒนาธุรกิจ สามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าและคุณค่า

---

[๑] ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้ หัวหน้าบรรณารักษ์ ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ

อันเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์มูลค่า (value creation economy) เปิดให้บริการเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ณ ชั้น ๖ อาคาร ดิ เอ็มโพเรียม ช้อปปิ้งคอมเพล็กซ์ สุขุมวิท ๒๔ กรุงเทพฯ เปิดบริการ วันอังคาร – วันอาทิตย์ (ปิดวันจันทร์) เวลา ๑๐.๓๐ – ๒๑.๐๐ น. และศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบสาขาเชียงใหม่ ที่กาดเมืองใหม่ สี่แยกเมืองสมุทร เลขที่ ๑/๑ ถ.เมืองสมุทร ต.ช้างม่อย อ.เมือง จ.เชียงใหม่ เปิดให้บริการเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๖ เปิดบริการ วันอังคาร – วันอาทิตย์ (ปิดวันจันทร์) เวลา ๑๐.๓๐ – ๑๘.๐๐ น.

แนวคิดในการออกแบบพื้นที่

ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบมีพื้นที่ใช้สอย จำนวน ๗๐๐ ตารางเมตร (ขนาดความกว้างยาว ๑๑.๒๕ x ๖๓ เมตร) ความจุของพื้นที่นั่งอ่าน จำนวน ๒๐๐ ที่นั่ง การออกแบบพื้นที่และการเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์ จึงคำนึงเรื่องของการสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่อบอุ่นมีชีวิตชีวา สร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ รองรับความแตกต่างและความคิดสร้างสรรค์ของผู้ใช้ ตลอดจนเตรียมความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวอยู่เสมอ อาทิ

- พื้น ใช้วัสดุไม้ให้ความรู้สึกอบอุ่น
- เสาอาคารและผนังบางส่วน เป็นปูนเปลือย สื่อถึงความโปร่งใส ชัดเจน
- ห้องอ่านหนังสือ ใช้กระจกใส ดูกว้าง แก้ปัญหาในเรื่องพื้นที่คับแคบและการตรวจสอบดูแล ไม่มีฝ้าเพดาน เพื่อสร้างวินัยในการใช้เสียง
- ห้องชมภาพยนตร์ ทรงกลม กระจกโค้งใส ใช้ประโยชน์ในการปิดภาพเนื้อหาของนิทรรศการขนาดย่อมที่จัดในห้องสมุด
- แสงสว่างที่ได้จากแสงธรรมชาติ ผ่านกระจกอาคาร ไฟที่ปรับมุมปรับองศาได้ตามที่ต้องการ การใช้ไฟหลากสีที่ผนังห้อง auditorium และ member lounge เพื่อสื่อถึงความตื่นเต้น สัมผัสได้ถึงการเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
- โต๊ะและเก้าอี้ที่ใช้ในห้องสมุดมีหลากหลายรูปแบบ คัดเลือกจากนักออกแบบที่มีชื่อเสียง จัดเป็นวัสดุตัวอย่างเพื่อการศึกษาด้านการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ การใช้วัสดุเพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์

แนวคิดในการบริหารจัดการ

ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบ มองเห็นความท้าทายในงานวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ด้านการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่มากมายหลากหลายทั้งเนื้อหา รูปแบบ การสร้างองค์ความรู้ใหม่เฉพาะด้าน สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยี โดยนำเข้ามาเป็นตัวกลางในการส่งผ่านและเผยแพร่องค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความท้าทายเหล่านี้จึงเป็นแรงจูงใจที่จะต้องจัดวางแนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศ การบริการสารสนเทศ การจัดการนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดกิจกรรมห้องสมุด โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการเข้ามีส่วนร่วม ส่งเสริมการเรียนรู้ สนับสนุนความคิดที่ใช้จินตนาการอย่างสร้างสรรค์ต่อยอดกันไปแบบไม่รู้จบ

- ทรัพยากรสารสนเทศ รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะด้านออกแบบทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศแต่ละประเภท ดังนี้
  ๑. หนังสือทั่วไปและหนังสืออ้างอิง ๓๒,๐๐๐ เล่ม
  เชียงใหม่ ๗,๐๐๐๐ เล่ม
  ๒. วารสาร ๒๑๐ รายการ เชียงใหม่ ๗๐ รายการ
  ๓. สื่อมัลติมีเดีย ๕,๐๐๐ รายการ
  เชียงใหม่ ๘๐๐ รายการ
  ๔. วัสดุตัวอย่างเพื่อการออกแบบ ๑,๒๐๐ ชิ้น
  เชียงใหม่ ๒๓๐ ชิ้น
  ๕. Trend book (ให้ข้อมูลแนวโน้มการออกแบบหนังสือรายปีที่มีกำหนดออกตามฤดูกาล) จำนวน ๓ รายการ
  ๖. ฐานข้อมูลออนไลน์ จำนวน ๔ ฐาน ได้แก่ Global Marketing Information Database (ข้อมูลด้านธุรกิจ การค้า และการตลาด), Material ConneXion (ข้อมูลด้านวัสดุตัวอย่างเพื่อการออกแบบ), STASH (ข้อมูลด้าน digital art) และ WGSN (ข้อมูลด้านการออกแบบเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย)

- นวัตกรรมและเทคโนโลยี ในโลกปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะ ระบบเครือข่ายต่าง ๆ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไป ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบได้ให้ความสำคัญและตระหนักถึงความพึงพอใจของผู้ใช้เป็นอันดับแรกเสมอ จึงได้รวบรวมองค์ความรู้ในศาสตร์ด้านต่าง ๆ มาประยุกต์และพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่เพื่อมาสนับสนุน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่าแก่เวลาและการลงทุน ได้แก่

๑. โปรแกรมป้ายติดสันหนังสือ (Spine Label Program) นำเรื่องสีและสัญลักษณ์มาใช้ประกอบหมวดหมู่หนังสือระบบรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification System : LC) จัดพิมพ์ที่ป้ายติดสันหนังสือและสื่อการใช้อักษรย่อเป็นลายน้ำเพื่อบ่งบอกประเภทของสื่อ (Collection)

G = หนังสือทั่วไป
R = หนังสืออ้างอิง
X = หนังสือลักษณะพิเศษและหนังสือหายาก
M = สื่อมัลติมีเดีย

ส่วนสิ่งพิมพ์และสื่อของศูนย์ความรู้สร้างสรรค์ (TCDC Archive Collection) ใช้ลายน้ำรูปขนมสอดไส้ที่เป็นสัญลักษณ์ (Logo) ของศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ โปรแกรมงานนี้เป็นประโยชน์ในการจำแนกสื่อตามสถานที่จัดเก็บ (Location) จัดเรียงสื่อได้รวดเร็วและความถูกต้องในการจัดเรียง พัฒนาขึ้นในปี ๒๕๔๘

๒. ระบบค้นหาหนังสือบนชั้น (Shelves Browser) เนื่องจากห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบมีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ใช้สอย จึงมีชั้นหนังสือสูงมากกอปรกับลักษณะเฉพาะของตัวเล่มหนังสือเอง ที่เป็นหนังสือภาพ จึงมีขนาดของเล่มและน้ำหนักมาก ผู้ใช้ต้องขึ้นบันไดและหยิบลงมา อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุ ทั้งผู้ใช้และการตกหล่นของหนังสือทำให้เสียหาย ชำรุด มีค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงเพิ่ม

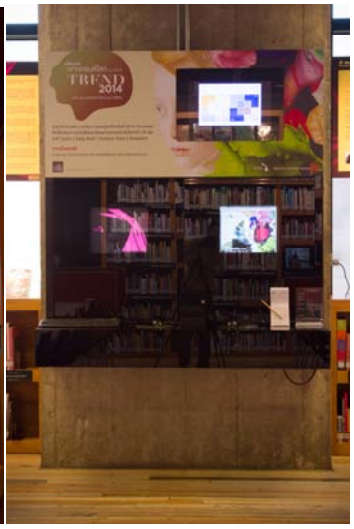
จึงติดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์แบบจอสัมผัส (touch screen) ที่ชั้นหนังสือ จำนวน ๖ เครื่อง เพื่อให้ผู้ใช้ได้สืบค้น มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำและพัฒนาขึ้นเพื่อผู้ใช้และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

- ส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้คือ ช่วยในการค้นหาหนังสือบนชั้นสูงโดยให้ข้อมูลเบื้องต้นจากปกหน้า ปกหลัง หน้าชื่อเรื่อง และ สารบาญ เพื่อใช้ในการตัดสินใจว่าตรงกับความต้องการของตนก่อนการหยิบลงมาใช้

๓. ระบบที่คั่นหนังสืออัจฉริยะ (Book Mark System) มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำและพัฒนาเพื่อช่วยสมาชิกบันทึก จดจำ และติดตามการอ่านและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดที่ไม่สามารถให้ยืมออก โดยข้อมูลจะถูกจัดเก็บตามรูปแบบรายการบรรณานุกรม พร้อมเลขเรียกหนังสือ (call no.) ในข้อมูลสมาชิก http://library.tcdc.or.th/member พัฒนาขึ้นในปี ๒๕๔๙

- ส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ห้องสมุด คือ ภาพที่เกิดจากการสร้างไฟล์งานนี้นำมาใช้ในการซ่อมแซมตัวเล่ม และเมื่อมีหนังสือเพิ่มขึ้น จึงมีความจำเป็นในการขยายชั้นหนังสือ ดังนั้น จึงได้พัฒนาโปรแกรมงานย่อยเพื่อช่วยในการจัดทำป้ายบอกเนื้อหาที่หน้าชั้นหนังสือ พร้อมเลขเรียกหนังสือของหนังสือเล่มแรกถึงเล่มสุดท้ายที่อยู่ในชั้นหนังสือนั้น ๆ สอดคล้องกับภาพที่ปรากฏในระบบค้นหนังสือบนชั้นหนังสือแบบอัตโนมัติ พัฒนาขึ้นในปี ๒๕๔๙

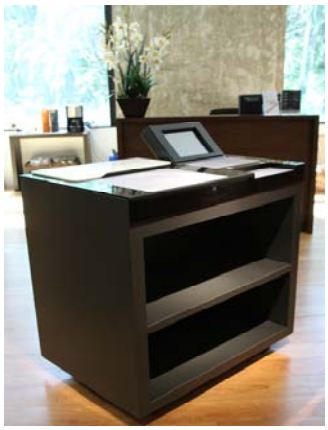
๔. Library 2.0 concept คือรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาเว็บไซต์บริการ/ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของห้องสมุดที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ (สื่อสารสองทาง) กับผู้ใช้ ความสามารถในการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรและผู้ใช้ ตลอดจนการนำเสนอด้วยสื่อมัลติมีเดียที่เหมาะสม ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวคิดเทคโนโลยีเว็บ 2.0 และความคิดที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง (ทวีศักดิ์ กออนันตกูล: ๓๑) พัฒนาขึ้นในปี ๒๕๕๐

๕. เครื่องสแกนหนังสือด้วยตนเอง (Self-Scanner Kiosk) มีวัตถุประสงค์ให้ผู้ใช้ได้สแกนภาพที่ต้องการด้วยตนเอง พัฒนาขึ้นในปี ๒๕๕๓

๖. การนำเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาให้บริการแก่ผู้ใช้ อาทิ Earphone, Talking Dictionary, IPOD, IPAD เป็นต้น

๗. การนำ application ของเครื่องมือสื่อสารมาใช้เป็นช่องทางในการเผยแพร่องค์ความรู้ (download) ที่ห้องสมุดสร้างขึ้น ได้แก่ Trends2013 : เจาะกระแสแนวโน้มการออกแบบโลก(เผยแพร่เมื่อธันวาคม ๒๐๑๒) และ Trends2014 (เผยแพร่เมื่อกันยายน ๒๐๑๓) รวมถึงการนำ OpenSearch ซึ่งเป็นเทคโนโลยีช่วยค้นหาเว็บที่ต้องการโดยไม่ต้องเปิดเข้ามาในเว็บไซต์ ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบ http:// library.tcdc.or.th โดยตรง

ดังนั้น ไม่ว่าผู้ใช้จะอยู่ที่เว็บไซต์ใดก็สามารถสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศที่มีในห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบได้โดยสะดวกและรวดเร็ว การนำ QR Code มาใช้ในการค้นเนื้อหาเพิ่มเติมจากสิ่งพิมพ์นิทรรศการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดขึ้น ติดตามวิธีการเพิ่มเติมได้ที่ ; http:// library.tcdc.or.th/ special_offers

นอกจากการพัฒนานวัตกรรม เพื่อผู้ใช้บริการแล้ว ยังได้พัฒนานวัตกรรมเพื่อเจ้าหน้าที่ห้องสมุได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ระบบบริหารจัดการข้อมูลสมาชิก ระบบป้องกันทรัพยากรสารสนเทศสูญหาย (RFID Security System) ระบบบริหารจัดการ ห้องอ่านหนังสือ ห้องชมภาพยนตร์ ระบบรายงาน - จัดเก็บสถิติ (in - house use)

แนวคิดในการบริการ

ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบได้จัดให้บริการพื้นฐานเช่นเดียวกับห้องสมุดอื่น ๆ ได้แก่ การแนะนำการใช้ห้องสมุด การแนะนำการใช้ฐานข้อมูล การใช้ Trend book, Pantone การสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ทั่วไปและเฉพาะเรื่อง การสำเนาบทความวารสาร การทำสำเนาและสแกนเอกสาร การใช้ห้องอ่านหนังสือ ห้องชมภาพยนตร์ ส่วนงานบริการที่มีความแตกต่างจากห้องสมุดโดยทั่วไป คือ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ การจัดนิทรรศการขนาดย่อมในห้องสมุด และการนำนิทรรศการไปหมุนเวียน ณ ที่ต่าง ๆ และการสร้างเครือข่ายเป็นส่วนหนึ่งของงานบริการ

- **กิจกรรม**

  ◈ การบรรยาย เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในมิติที่รอบด้านเพื่อการออกแบบ จึงได้จัดกิจกรรมบรรยาย สัมมนา เสวนา ในเนื้อหาที่หลากหลายจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญชำนาญการมากไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ทักษะและประสบการณ์ บางเรื่องราวเกี่ยวข้องกับงานห้องสมุดอย่างคาดไม่ถึง สร้างเวทีเพื่อการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระหว่างนักวิชาการ นักคิด ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้สนใจทั่วไป นอกจากนี้ ได้จัดเก็บองค์ความรู้จากกิจกรรมนี้บันทึกลงบนสื่อมัลติมีเดีย และเผยแพร่แบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้ที่ไม่สามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมได้ติดตามงานย้อนหลัง

  ◈ การจัดแสดงหนังสือและสื่อ พร้อมข้อมูลและรายละเอียดที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหานิทรรศการของศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (นิทรรศการในห้องนิทรรศการหมุนเวียน) โดยจัดแสดงบนชั้นหนังสือด้านหน้า และ/หรือพื้นที่อื่น ๆ ของห้องสมุดตามความเหมาะสม

- **นิทรรศการขนาดย่อมในห้องสมุด** เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ใหม่จากทรัพยากรสารสนเทศที่มีในห้องสมุด มุ่งเน้นเนื้อหา ด้านการออกแบบทุกแขนง การจัดแสดงผลงานตัวอย่างผลงานต้นแบบ เนื้อหาที่จัดทำขึ้นอยู่กับความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ที่สามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับงานของตนเอง จัดแสดงที่ชั้นหนังสือเตี้ย โต๊ะอ่านหนังสือ ตู้โชว์ วัสดุตัวอย่าง และพื้นที่ต่าง ๆ ในห้องสมุดตามความเหมาะสม การให้ข้อมูลเนื้อหาใช้การพิมพ์ sticker ติดที่กระจกอาคาร กระจกห้องชมภาพยนตร์ ห้องอ่านหนังสือ หรือการทำป้ายแขวนตามแนวคาน โครงสร้างของอาคาร ซึ่งรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแตกต่างกัน ดังนั้นการใช้พื้นที่เพื่อการติดตั้งนิทรรศการแต่ละชุดก็จะแตกต่างกันทุกครั้ง ความคิดสร้างสรรค์

จึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยในการจัดนิทรรศการแต่ละเรื่องจะจัดแสดงหนังสือและสื่อที่เกี่ยวข้อง และมีการจัดบรรยาย และ/หรือเสวนา จากผู้รู้ในเรื่องเนื้อหาของนิทรรศการที่จัดอย่างน้อย ๑ ครั้ง เสมอ เพื่อให้ผู้ใช้ได้ความรู้ครบถ้วนรอบด้าน

นอกจากนี้ เมื่อจัดแสดงที่กรุงเทพฯ แล้วเสร็จจะนำไปหมุนเวียน (Exhibition touring) จัดแสดงที่เชียงใหม่ และสถาบันที่อยู่ในโครงการ MiniTCDC จำนวน ๑๓ แห่ง ทั่วประเทศ ดังนั้น จะออกแบบ package ทั้งในส่วนที่จัดเก็บวัสดุจัดแสดง (Design objects) และการปรับเนื้อหาให้เหมาะสมเพื่อความสะดวกในการขนย้ายและติดตั้ง

- **การสร้างเครือข่าย**

◈ โครงการ MiniTCDC โครงการนี้เริ่มขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๐ มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายโอกาสในการสร้างแหล่งเรียนรู้ด้านการออกแบบไปยังภูมิภาค จึงได้จัดทำโครงการ MiniTCDC ไปยังสถาบันการศึกษา โดยพิจารณาจากสาขาวิชาที่เปิดสอนด้านการออกแบบ ศิลปะ จิตรกรรม สถาปัตยกรรม นิเทศศิลป์และศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวนนักศึกษา มีความพร้อมด้านพื้นที่การให้บริการการอ่าน การใช้ฐานข้อมูล การจัดแสดงนิทรรศการ ห้องที่ใช้เพื่อการรับ-ส่งการถ่ายทอดสดกิจกรรมจากส่วนกลาง ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบ จัดส่งชั้นหนังสือจำนวน ๓ ตู้ หนังสือจำนวน ๒๕๐ เล่ม ชั้นแสดงวัสดุตัวอย่าง ๒ ตู้ วัสดุตัวอย่างจำนวน ๒๔ ชิ้น เครื่องคอมพิวเตอร์แบบจอสัมผัส (touch screen) จำนวน ๑ เครื่อง ติดตั้งโปรแกรมค้นหนังสือบนชั้นหนังสือ (Shelves browser) และโปรแกรมรายงานสถิติการใช้ (In-house use) หนังสือและวัสดุตัวอย่างจัดส่งให้ตามเนื้อหาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน จะเปลี่ยนทุกภาคการศึกษา ดังนั้นในแต่ละปีจะเปลี่ยนหนังสือ ๒ ครั้ง ส่งนิทรรศการไปจัดแสดง ปีละ ๑ ครั้ง จัดบรรยาย ๑ ครั้ง เนื้อหาขึ้นอยู่กับความสนใจ

สถาบันการศึกษาในโครงการ MiniTCDC ๑๓ แห่ง มีดังนี้

- มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- มหาวิทยาลัยนเรศวร จ.พิษณุโลก
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จ.นครราชสีมา
- มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

◈ Social Club เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในปี ๒๕๕๖ เพื่อให้สมาชิกของห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบ มีเวทีพบปะพูดคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างไม่เป็นทางการ สร้างบรรยากาศสบาย ๆ ปรับพื้นที่ในห้อง Member Lounge ให้เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม วิธีการนำเสนอเนื้อหา และ/หรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ประกอบการพูดคุย ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความหลากหลายอาชีพ ดังนั้น ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ได้แลกเปลี่ยนกันจึงมีคุณค่ายิ่ง จัดขึ้นทุก ๓ เดือน ผลงานที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมนี้ ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบ ได้จัดทำเป็นนิทรรศการไปจัดแสดงในงานบ้านและสวน (๑-๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖) และจะนำไปแสดง (Exhibition touring) ที่เชียงใหม่และสถาบันในโครงการ MiniTCDC ต่อไป

ก้าวต่อไปของห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบ

ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบ มีแผนที่จะพัฒนางานจดหมายเหตุของศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบในรูปเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (Digital archive) ให้เป็นระบบงานเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการจัดเก็บและการสืบค้นที่มีประสิทธิภาพ และมุ่งหวังที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการออกแบบที่ทันสมัย เป็นสถานที่ที่พึงพอใจของผู้ใช้ตลอดไป ◈

บรรณานุกรม

ทวีศักดิ์ กออนันตกูล. “เทคโนโลยี ๒.๐ (Web ๒.๐, Library ๒.๐, Enterprise ๒.๐) จำเป็นสำหรับห้องสมุดจริงหรือ?” ใน **เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี ครั้งที่ ๓ เรื่องการจัดการเปลี่ยนแปลงห้องสมุดในทศวรรษหน้า (Change management of libraries in the next decade)**. หน้า ๒๓-๒๗. กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒.

ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ. **รายงานประจำปี ๒๕๔๙**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ, ๒๕๕๐.

_____. **รายงานประจำปี ๒๕๕๐**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ฯ , ๒๕๕๑.

_____. **รายงานประจำปี ๒๕๕๑**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ฯ , ๒๕๕๒.

_____. **รายงานประจำปี ๒๕๕๒**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ฯ , ๒๕๕๓.

_____. **รายงานประจำปี ๒๕๕๕**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ฯ , ๒๕๕๖.

“TCDC ห้องสมุดสำหรับงานดีไซน์”. **โฮม แอนด์ เดคอร์**. (พฤษภาคม ๒๕๕๑) : ๑๐๒.

การบริการจดแจ้งการพิมพ์ของหอสมุดแห่งชาติ

สุภาณี สุขอาบใจ[๑]

พระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าพนักงานได้จดบันทึกไว้ว่าให้มีการจดแจ้งว่า จะมีการออกสิ่งพิมพ์ใหม่ เผยแพร่ต่อสาธารณะด้วยภาษาอะไร ใครเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบของประชาชน ผู้ที่ได้รับความเสียหายในการฟ้องร้องดำเนินคดี กรณีที่บุคคลดังกล่าวกระทำผิดกฎหมาย อันเนื่องมาจากการเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์นั้น ๆ

นับตั้งแต่พระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๙๓ ก วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๐ ซึ่งการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติฉบับนี้ ส่งผลให้มีการยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิมพ์ จำนวน ๕ ฉบับ คือ

๑. พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔
๒. พระราชบัญญัติการพิมพ์ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๕
๓. พระราชบัญญัติการพิมพ์ (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๘
๔. คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๕ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๙
๕. คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๓๖ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๙

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๑ เห็นชอบร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นจดแจ้ง การจดแจ้ง การเปลี่ยนแปลงรายการหลักฐานการจดแจ้ง การยกเลิกหลักฐานการจดแจ้ง การกำหนดแบบการจดแจ้ง และอัตราค่าธรรมเนียมการจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ..... ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ พร้อมกันนี้ได้มอบหมายให้กระทรวงวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมได้มอบหมายให้กรมศิลปากร โดยสำนักหอสมุดแห่งชาติ และสำนักศิลปากรที่ ๑ – ๑๕ เป็นหน่วยงานรับจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑ เป็นต้นมา

การรับจดแจ้งการพิมพ์จะดำเนินการเฉพาะหนังสือพิมพ์ ซึ่ง “หนังสือพิมพ์” หมายความถึง สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจ่าหน้าเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึง นิตยสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ที่เรียกชื่ออย่างอื่นทำนองเดียวกัน ***(พระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔ วรรคสาม)*** การรับจดแจ้งการพิมพ์เป็นการดำเนินการตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ หมวด ๒ มาตรา ๑๑ – มาตรา ๑๘

---

[๑] บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

ทั้งนี้การรับจดแจ้งการพิมพ์จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นจดแจ้ง การจดแจ้ง การเปลี่ยนรายการหลักฐานการจดแจ้ง การยกเลิกหลักฐานการจดแจ้ง การกำหนดแบบการจดแจ้ง และอัตราค่าธรรมเนียมการจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ***(กฎกระทรวงฯ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๔๑ ก วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๑)***

บริการจดแจ้งการพิมพ์ อาคารใหม่ ชั้น ๑

สำนักหอสมุดแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์แก่เจ้าของหนังสือพิมพ์ที่มีสำนักงานหนังสือพิมพ์ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และสมุทรปราการ สำหรับสำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ให้ขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่สำนักศิลปากรที่ ๑-๑๕ ตามรายละเอียดดังนี้

๑. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี

สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี
ถนนไกรเพชร ตำบลหน้าเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ๗๐๐๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๒๓๒ ๓๒๒๖-๗
โทรสาร ๐ ๓๒๓๒ ๓๒๒๖-๗

๒. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี และกาญจนบุรี ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๒ สุพรรณบุรี

สำนักศิลปากรที่ ๒ สุพรรณบุรี
ถนนมาลัยแมน ตำบลรั้วใหญ่
อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๕๕ ๕๒๘๑
๐ ๓๕๕๔ ๕๔๖๖-๗
โทรสาร ๐ ๓๕๕๔ ๕๔๖๖

๓. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นครนายก สระบุรี อ่างทอง และสิงห์บุรี ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา

สำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา
ถนนคลองท่อ ตำบลประตูชัย
อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๐๓๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๒๕๐๑
โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๒๔๔๘

๔. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดลพบุรี ชัยนาท นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี ให้ยื่น ขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๔ ลพบุรี

สำนักศิลปากรที่ ๔ ลพบุรี
ถนนพระยากำจัด ตำบลท่าหิน
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ๑๕๐๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๖๔๑ ๓๗๗๙
โทรสาร ๐ ๓๖๔๑ ๒๕๑๐

๕. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี จันทบุรี ระยอง ตราด และสระแก้ว ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๕ ปราจีนบุรี

สำนักศิลปากรที่ ๕ ปราจีนบุรี
ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๐๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๗๒๑ ๒๖๑๐
โทรสาร ๐ ๓๗๒๑ ๒๖๑๐

๖. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดสุโขทัย ตาก กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก และอุตรดิตถ์ ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๖ สุโขทัย

สำนักศิลปากรที่ ๖ สุโขทัย
ถนนสายเมืองเก่า-ดอนโก ตำบลเมืองเก่า
อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ๖๔๒๑๐
โทรศัพท์ ๐ ๕๕๖๓ ๓๔๕๖
๐ ๕๕๖๙ ๗๓๖๔
โทรสาร ๐ ๕๕๖๙ ๗๓๖๔

๗. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดน่าน พะเยา แพร่ และลำปาง ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๗ น่าน

สำนักศิลปากรที่ ๗ น่าน
บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
ถนนผากอง ตำบลในเวียง
อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๕๔๗๑ ๑๑๖๐
โทรสาร ๐ ๕๔๗๑ ๑๑๖๐

๘. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน และแม่ฮ่องสอน ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๘ เชียงใหม่

สำนักศิลปากรที่ ๘ เชียงใหม่
ถนนซุปเปอร์ไฮร์เวย์ ตำบลช้างเผือก
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๒ ๒๒๖๒
โทรสาร ๐ ๕๓๔๐ ๙๐๗๒

๙. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม เลย หนองคาย หนองบัวลำภู และอุดรธานี ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๙ ขอนแก่น

สำนักศิลปากรที่ ๙ ขอนแก่น
ถนนกสิกรทุ่งสร้าง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๔๓๒๔ ๒๑๒๙
๐ ๔๓๓๓ ๗๖๒๙
โทรสาร ๐ ๔๓๒๔ ๒๑๒๙
๐ ๔๓๓๓ ๗๖๒๙

๑๐. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ สกลนคร และนครพนม ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๑๐ ร้อยเอ็ด

สำนักศิลปากรที่ ๑๐ ร้อยเอ็ด
ถนนบ้านท่านคร ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๔๓๕๑ ๓๗๕๒
โทรสาร ๐ ๔๒๕๑ ๓๕๓๐

๑๑. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี มุกดาหาร ยโสธร ศรีสะเกษ และอำนาจเจริญ ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๑๑ อุบลราชธานี

สำนักศิลปากรที่ ๑๑ อุบลราชธานี
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลแจระแม
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๔๕๓๑ ๒๘๔๖
๐ ๔๕๓๑ ๒๘๔๕
โทรสาร ๐ ๔๕๓๑ ๒๘๔๖

๑๒. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และชัยภูมิ ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๑๒ นครราชสีมา

สำนักศิลปากรที่ ๑๒ นครราชสีมา
ถนนพิมาย-ชุมพวง ตำบลในเมือง
อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๑๑๐
โทรศัพท์ ๐ ๔๔๔๗ ๑๕๑๘
๐ ๔๔๒๘ ๕๐๙๖
โทรสาร ๐ ๔๔๔๗ ๑๕๑๘

๑๓. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดสงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๑๓ สงขลา

สำนักศิลปากรที่ ๑๓ สงขลา
หมู่ ๖ ตำบลวัดขนุน อำเภอสิงหนคร
จังหวัดสงขลา ๙๐๓๓๐
โทรศัพท์ ๐ ๗๔๔๘ ๓๔๖๑
โทรสาร ๐ ๗๔๔๘ ๓๔๖๐

๑๔. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ชุมพร สุราษฎร์ธานี และพัทลุง ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่สำนักศิลปากรที่ ๑๔ นครศรีธรรมราช

สำนักศิลปากรที่ ๑๔ นครศรีธรรมราช
ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
๘๐๐๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๗๕๓๕ ๖๔๕๘
๐ ๗๕๓๒ ๔๔๗๙
โทรสาร ๐ ๗๕๓๕ ๖๔๕๘

๑๕. สำนักงานหนังสือพิมพ์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดภูเก็ต พังงา ระนอง กระบี่ และตรัง ให้ยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่ สำนักศิลปากรที่ ๑๕ ภูเก็ต

สำนักศิลปากรที่ ๑๕ ภูเก็ต
ตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง
จังหวัดภูเก็ต ๘๓๑๑๐
โทรศัพท์ ๐ ๗๖๓๑ ๑๐๒๕
โทรสาร ๐ ๗๖๓๑ ๑๐๒๕
๐ ๗๖๓๑ ๑๒๖๖

ขั้นตอนการจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์

๑. ตรวจสอบชื่อหนังสือพิมพ์

เจ้าของหนังสือพิมพ์จะต้องตรวจสอบชื่อหนังสือพิมพ์ก่อนยื่นขอจดแจ้งการพิมพ์ที่เว็บไซต์ www.e-service.nlt.go.th หรือแจ้งชื่อที่ต้องการตรวจสอบที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐-๒๒๘๐-๙๘๕๘, ๐-๒๒๘๐-๙๘๒๘-๓๒ ต่อ ๑๓๕, ๑๓๖, ๑๔๐ หรือทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ E-mail : issn@nlt.go.th โดยมีข้อสังเกตว่าชื่อที่จะใช้นั้นจะต้องไม่ซ้ำกับชื่อหนังสือพิมพ์ที่เคยจดแจ้งการพิมพ์ไว้แล้ว ชื่อจะต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามาภิไธย พระปรมาภิไธยย่อ พระนามาภิไธยย่อ หรือนามพระราชวงศ์ ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายราชทินนามของตน ของบุพการี หรือของผู้สืบสันดาน และไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

๒. ยื่นแบบจดแจ้งการพิมพ์ (แบบ พ.๑)

เจ้าของหนังสือพิมพ์ที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล จะต้องพิมพ์แบบจดแจ้งการพิมพ์ (แบบ พ.๑) พร้อมแนบเอกสารหลักฐานสำคัญต่างๆ ให้ครบถ้วน ดังนี้

๒.๑ สำเนาบัตรประชาชนผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของหนังสือพิมพ์ จำนวน ๑ ชุด

๒.๒ แบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร ท.ร. ๑๔/๑ ของผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของหนังสือพิมพ์ จำนวน ๑ ชุด

๒.๓ สำเนาทะเบียนบ้าน ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของหนังสือพิมพ์ จำนวน ๑ ชุด

๒.๔ รูปถ่ายหน้าตรงของเจ้าของหนังสือพิมพ์ ขนาด ๒ นิ้ว จำนวน ๓ รูป (ถ่ายไม่เกิน ๖ เดือน)

๒.๕ ใบรับรองแพทย์ของผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของหนังสือพิมพ์

๒.๖ ตัวอย่างหัวหนังสือพิมพ์ / วารสาร

๒.๗ เอกสารแสดงสิทธิ์ในการใช้สถานที่เพื่อเป็นสำนักงานของหนังสือพิมพ์ เช่น หนังสืออนุญาตจากเจ้าของที่ดิน / อาคาร ยินยอมให้ใช้เป็นสถานที่ตั้งสำนักงาน สำเนาโฉนดที่ดิน ทั้งนี้ต้องแนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของเจ้าของที่ดิน จำนวน ๑ ชุด

๒.๘ ภาพถ่ายสถานที่ตั้งสำนักงาน และแผนที่ตั้งสำนักงาน

๒.๙ สำเนาหนังสือรับรองจดทะเบียนนิติบุคคลของโรงพิมพ์ที่ออกให้ไม่เกิน ๖ เดือน พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของเจ้าของโรงพิมพ์

๒.๑๐ หนังสือนำส่ง (เรื่อง การขอจดแจ้งการพิมพ์หนังสือพิมพ์)

๒.๑๑ เจ้าของหนังสือพิมพ์ที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมาคม มูลนิธิ ชมรม เป็นต้น จะต้องแนบเอกสารหลักฐานเหมือนบุคคลธรรมดาและจะต้องแนบเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมดังนี้

๑) สำเนาหนังสือรับรองจดทะเบียนนิติบุคคล และสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ.๕) จำนวน ๒ ชุด ที่ออกให้ไม่เกิน ๖ เดือน (เว้นแต่กรณีที่สามารถตรวจสอบการจดทะเบียนนิติบุคคลในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ในขั้นต้นนี้จะต้องยื่นสำเนาหนังสือรับรองไปพลางก่อน)

๒) หนังสือมอบอำนาจการขอจดแจ้งการพิมพ์ พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ ติดอากรแสตมป์ตามอัตราที่กำหนดในประมวลรัษฎากร ทั้งนี้เจ้าของหนังสือพิมพ์จะต้อง

ลงลายมือชื่อและประทับตราบริษัทในเอกสารหลักฐานประกอบแบบจดแจ้งการพิมพ์ทุกแผ่น

บรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติกำลังให้บริการจดแจ้งการพิมพ์

๓. ตรวจเอกสารหลักฐาน

เมื่อเจ้าของหนังสือพิมพ์ยื่นแบบขอจดแจ้งการพิมพ์ พร้อมทั้งแนบเอกสารหลักฐานครบถ้วนแล้ว เจ้าหน้าที่จะตรวจเอกสารหลักฐานพร้อมรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑ ชื่อ สัญชาติ อายุ และถิ่นที่อยู่ของผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการและเจ้าของหนังสือพิมพ์

๓.๒ วัตถุประสงค์และระยะเวลาออกหนังสือพิมพ์

๓.๓ ภาษาที่หนังสือพิมพ์จะจัดพิมพ์

๓.๔ ชื่อและที่ตั้งโรงพิมพ์ หรือสถานที่พิมพ์

๓.๕ ชื่อและที่ตั้งสำนักงานของหนังสือพิมพ์

๓.๖ ตรวจสอบประวัติการต้องโทษของบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา และเจ้าของหนังสือพิมพ์ คือ จะต้องไม่เคยต้องโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี หรือเป็นความผิดโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ***(พระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ หมวด ๒ มาตรา ๑๔ (๕) และ มาตรา ๑๕ (๕))*** ทั้งนี้หอสมุดแห่งชาติจะมีหนังสือสอบถามไปยัง ผู้บังคับการกองทะเบียนประวัติอาชญากร กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่ อาคาร ๒๕ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถนนพระราม ๑ แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

๓.๗ กรณีเจ้าของหนังสือพิมพ์เป็นนิติบุคคล จะต้องมีการตรวจสอบเกี่ยวกับสัญชาติของบุคคลที่ถือหุ้นในนิติบุคคล รวมทั้งจำนวนและสัญชาติของกรรมการบริหารนิติบุคคล โดยมีประเด็นที่ต้องตรวจสอบดังนี้

๑) นิติบุคคลนั้นมีบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยถือหุ้นถึงร้อยละ ๗๐ ของจำนวนหุ้นทั้งหมดหรือไม่

๒) กรรมการบริหารนิติบุคคลมีผู้ที่มีสัญชาติไทยเกินกว่าสามในสี่หรือไม่

ซึ่งการตรวจสอบในส่วนนี้สามารถทำได้โดยการทำหนังสือสอบถามไปยังสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า ในจังหวัดต่าง ๆ สำหรับกรุงเทพฯ จะทำหนังสือถึง อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ตั้งอยู่ที่ ๔๔/๑๐๐ ถนนนนทบุรี ๑ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

หากตรวจเอกสารแล้วพบว่าเอกสารไม่ครบถ้วน/ไม่ถูกต้อง พนักงานเจ้าหน้าที่จะแจ้งเจ้าของหนังสือพิมพ์ให้จัดส่งเอกสารให้ครบถ้วน/ถูกต้อง ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับแบบจดแจ้งการพิมพ์และหลักฐานการจดแจ้ง

๔. ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดแจ้งการพิมพ์ (แบบ พ.๒)

เมื่อตรวจสอบรายละเอียดแบบคำขอจดแจ้ง เอกสารหลักฐานประกอบการขอจดแจ้ง รวมทั้งคุณสมบัติของผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และ

เจ้าของหนังสือพิมพ์ ถูกต้อง ครบถ้วน พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือสำคัญแสดงการจดแจ้งการพิมพ์ (แบบ พ.๒) และแจ้งให้เจ้าของหนังสือพิมพ์มาชำระเงินค่าธรรมเนียม จำนวน ๕,๐๐๐ บาท พร้อมรับหนังสือสำคัญแสดงการจดแจ้งการพิมพ์ได้

กล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ฉบับนี้จะทำให้หอสมุดแห่งชาติมีภารกิจใหม่ที่มีภาระรับผิดชอบเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้ว จะเห็นว่าหอสมุดแห่งชาติได้รับประโยชน์จากกฎหมายฉบับนี้เป็นอย่างมากซึ่งรวมถึงประชาชนผู้ใช้บริการของหอสมุดแห่งชาติทั่วประเทศด้วย ดังตัวอย่าง

หอสมุดแห่งชาติมีคลังสิ่งพิมพ์ของชาติที่สมบูรณ์

ภารกิจหลักประการหนึ่งของหอสมุดแห่งชาติ คือ มีหน้าที่จัดเก็บรวบรวมสิ่งพิมพ์ที่ผลิตในประเทศให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อเก็บรักษาไว้เป็นมรดกทรัพย์สินทางปัญญาของชาติและเป็นหลักฐานประวัติการพิมพ์ของประเทศ ซึ่งในพระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้คำจำกัดความของคำว่า สิ่งพิมพ์ ไว้ใน ***มาตรา ๙*** กำหนดว่า ***ให้ผู้พิมพ์ส่งสิ่งพิมพ์ตามมาตรา ๘ จำนวน ๒ ฉบับให้หอสมุดแห่งชาติภายใน ๓๐ วันนับแต่วันเผยแพร่*** ซึ่งหนังสือที่หอสมุดแห่งชาติได้รับตามพระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์นั้น จะจัดเก็บรวบรวมไว้ที่คลังสิ่งพิมพ์ โดยมีสำนักงานตั้งอยู่ที่ อำเภอศาลายา จังหวัดนครปฐม มีการจัดเก็บรวบรวมสิ่งพิมพ์อย่างเป็นระบบ และให้บริการเอกสารอ้างอิงทางตุลาการด้วย

หอสมุดแห่งชาติมีฐานข้อมูลบรรณานุกรมหนังสือที่พิมพ์ในประเทศที่ครบถ้วน

หนังสือที่จัดพิมพ์ทุกชื่อเรื่องที่สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ หรือหน่วยงานจัดส่งให้ตามพระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้วหอสมุดแห่งชาติจะนำมาลงรายการทางบรรณานุกรมในฐานข้อมูลห้องสมุดอัตโนมัติของหอสมุดแห่งชาติ ทำให้หอสมุดแห่งชาติมีฐานข้อมูลบรรณานุกรมหนังสือที่จัดพิมพ์ในประเทศที่ครบถ้วน ประชาชน นักเรียน นักศึกษาสามารถสืบค้นข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหอสมุดแห่งชาติได้

หอสมุดแห่งชาติมีหนังสือที่จัดพิมพ์ขึ้นใหม่ภายในประเทศไว้บริการ

ตามที่กล่าวในข้างต้นว่า หนังสือที่จัดพิมพ์แล้ว ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ เมื่อจัดจัดพิมพ์เรียบร้อยแล้วจะต้องส่งให้หอสมุดแห่งชาติตามกฎหมายจำนวน ๒ ฉบับ ซึ่งหอสมุดแห่งชาติจะจัดเก็บรวบรวมไว้เป็นหลักฐานประวัติการพิมพ์ของประเทศ จำนวน ๑ ฉบับ ส่วนอีก ๑ ฉบับ หอสมุดแห่งชาติจะนำออกให้บริการแก่ผู้ใช้บริการ ดังนั้นถ้าสำนักพิมพ์ โรงพิมพ์หรือหน่วยงานผู้จัดพิมพ์จัดส่งหนังสือทั้งในรูปสิ่งพิมพ์และสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ที่จัดพิมพ์เรียบร้อยแล้วให้หอสมุดแห่งชาติตามกฎหมายที่กำหนดจะทำให้หอสมุดแห่งชาติมีหนังสือที่จัดพิมพ์ในประเทศไทยไว้ให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีหลักฐานการจัดพิมพ์ภายในประเทศเก็บรักษาไว้ในคลังสิ่งพิมพ์ของหอสมุดแห่งชาติอย่างครบถ้วยสมบูรณ์ด้วยเช่นเดียวกัน ◈

บรรณานุกรม

"กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นจดแจ้ง การจดแจ้ง การเปลี่ยนรายการหลักฐานการจดแจ้ง การยกเลิกหลักฐานการจดแจ้ง การกำหนดแบบการจดแจ้งและอัตราค่าธรรมเนียมการจดแจ้งการพิมพ์ หนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๑". **ราชกิจจนุเบกษา**. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๔๑ ก (๓ มีนาคม ๒๕๕๑).

"พระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐". **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๙๓ ก (๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๐).

มานิจ สุขสมจิตร. **คำอธิบายพระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., ๒๕๕๐.

มาลีภรณ์ คุ้มเกษม. **เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง แนวทางในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐**. *วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๑*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ. , ๒๕๕๑.

สำนักหอสมุดแห่งชาติ. **ความรู้ด้านการจัดการคลังสิ่งพิมพ์.** กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., ๒๕๔๙.

_____. **เอกสารการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติ จดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อควบคุมและจัดระเบียบหนังสือพิมพ์ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๒**. กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุดแห่งชาติ, ๒๕๕๒.

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับห้องสมุดเชิงรุก

วารุณี ลำยอง[๑]

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

ความหมายของการจัดกิจกรรม

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านคือ การกระทำต่างๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านของตนจนถึงระดับอ่านเป็นและอ่านจนเป็นนิสัย

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

๑. เพื่อให้ผู้อ่านรักการอ่าน และเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านหนังสือตลอดไป

๒. เพื่อให้ผู้อ่านรู้จักเสาะแสวงหาความรู้และความเพลิดเพลินจากการอ่านและการศึกษาค้นคว้าตามความต้องการและความสนใจของตนเองในยามว่าง

๓. เพื่อให้ผู้อ่านรู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองไปตลอดชีวิต

รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน อาจแบ่งได้หลายลักษณะ ซึ่งในที่นี้จะแบ่งตามการรับรู้ โดยแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๕ รูปแบบดังนี้

๑. กิจกรรมซึ่งเร้าโสตประสาท ชวนให้ฟัง ใช้เสียงและคำพูดเป็นหลัก กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ การเล่านิทานให้ฟัง การเล่าเรื่องจากหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การแนะนำหนังสือด้วยปากเปล่า การบรรยาย การอภิปราย การโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ การบรรเลงดนตรีและร้องเพลงจากบทละครร้อง ให้เกิดความเพลิดเพลินในอรรถรส ถ้อยคำนั้น นอกจากฟังเพราะแล้วยังทำให้มองเห็นภาพ ได้กลิ่นทำให้รู้สึกอร่อย ได้รู้สึกสัมผัสความร้อนหนาว ให้รู้สึกดีใจ เสียใจ เกลียดชัง รัก แช่มชื่น สงบ ฯลฯ ในการจัดกิจกรรมซึ่งเน้นให้รู้จักเพลิดเพลินในอรรถรส ไม่ควรใช้อุปกรณ์ที่เบี่ยงเบนความสนใจไปทางอื่น เช่น ภาพ การใช้ท่าทาง ฯลฯ ยกเว้นแต่เมื่อจำเป็นที่จะต้องใช้ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่กำลังพูดถึงเท่านั้น

กิจกรรม “อุโมงค์ความรู้”

[๑] ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ

๒. กิจกรรมซึ่งเร้าจักษุประสาท ชวนให้ดูเพ่งพินิจ และอ่านความหมายของสิ่งที่เห็น กิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การจัดแสดงภาพชนิดต่าง ๆ อาทิ ภาพถ่าย ภาพที่ตัดเก็บรวบรวมจากวารสารหรือปฏิทิน เป็นเรื่อง เป็นชุด ภาพเขียน ภาพประกอบหนังสือ นิทรรศการหนังสือ สิ่งของต่าง ๆ ในการแสดงภาพมุ่งให้ผู้ชมใช้สมาธิในการชม เช่นเดียวกับเสียง ภาพ สิ่งที่แสดง ตลอดจนคำเขียนอธิบายภาพ นอกจากเร้าจักษุสัมผัสแล้ว ยังมีส่วนทำให้ได้ยินเสียง ได้สัมผัส ได้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ ด้วย

นิทรรศการ แฮรี่ พอตเตอร์

๓. กิจกรรมซึ่งเร้าโสตและจักษุประสาทในขณะเดียวกัน ได้แก่ กิจกรรมซึ่งชวนให้ฟังและดูไปพร้อม ๆ กัน ประสานประสาททั้งสองให้ทำงานร่วมกัน อาทิ เล่านิทานโดยให้ดูภาพซึ่งจัดเตรียมไว้โดยเฉพาะเล่านิทานและให้ดูภาพประกอบในหนังสือ เล่านิทาน โดยใช้โสตทัศนวัสดุประกอบ ฉายภาพนิ่งซึ่งมีคำบรรยาย ฉากภาพยนตร์ ฉายแถบบันทึกเสียง ฯลฯ

กิจกรรมเล่านิทาน สานฝันสู่วันอันสดใส

ละครเวที สังข์ทอง

๔. กิจกรรมซึ่งให้ผู้เป็นเป้าหมายได้ร่วมด้วย กิจกรรมทำนองนี้จะช่วยให้ผู้เป็นเป้าหมายเกิดความสนุกและภาคภูมิใจ รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ ตัวอย่าง เมื่อเล่านิทานแล้วก็ให้ผู้ฟังวาดภาพประกอบ ให้แสดงท่าทางประกอบให้ร้องเพลงตามตัวละครในนิทาน ให้แข่งขันกันเล่าเรื่องที่ได้ฟังไปแล้ว ให้แข่งขันเรียบเรียงเรื่องที่ได้ฟัง หรือให้เขียนนิทานขึ้นใหม่ตามแก่นของนิทานที่ได้ฟังไปแล้ว ให้ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ฟัง ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครหรือเหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งในนิทาน ให้ร่วมวงสนทนา หรือโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ

ผลงานนักเรียน หนังสือทำมือและนิทานเล่มเล็ก

การประกวด Miss Library

ลักษณะของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

นอกจากรูปแบบดังกล่าวแล้วยังอาจจัดได้ตามลักษณะของการจัดกิจกรรม เช่น

๑. การเล่านิทาน คือ การเล่าเรื่องที่มีผู้เล่าสืบกันมา หรือเล่าเรื่องจากหนังสือที่มีผู้แต่งขึ้นมา ได้แก่

๑.๑ การเล่านิทานในห้องสมุด

๑.๒ การแข่งขันการเล่านิทาน

๑.๓ การแสดงประกอบการเล่านิทาน

๒. การนำเสนอสิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์การอ่านต่าง ๆ ได้แก่

๒.๑ การเล่าเรื่องหนังสือ

๒.๒ การแนะนำหนังสือ

๒.๓ การอ่านหนังสือให้ฟัง

๒.๔ การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ

๒.๕ การอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือ

๒.๖ การบรรยายเกี่ยวกับหนังสือ

๒.๗ การโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ

๒.๘ การจัดทำบรรณนิทัศน์ หรือการทำรายชื่อหนังสือใหม่

๒.๙ การจัดนิทรรศการหนังสือ

นิทรรศการ อิ่มความรักจากบทประพันธ์

๓. การแสดงวัฒนธรรม ๔ ภาค นาฏกรรม และอื่น ๆ

๓.๑ การปริทัศน์ตัวละคร

๓.๒ การพิพิธทัศนาตัวละครในหนังสือ เช่น ตัวพระ ตัวนาง ตัวร้าย ตัวรอง

๓.๓ การแสดงละคร

๓.๔ การแสดงจินตลีลา

๓.๕ การร้องเพลง

๓.๖ การเล่นดนตรี

๓.๗ การแสดงละครใบ้

๓.๘ การแสดงละครหุ่น

๓.๙ การเชิดหุ่น

การแสดงละครร้อง ชุด Anastasia

๔. การทำกฤตภาค คือ การตัดปะข่าว บทความ รูปภาพ หรือทั้งรูปภาพและเรื่องที่น่าสนใจเพื่อบริการผู้อ่าน ได้แก่

๔.๑ การจัดทำกฤตภาคเป็นเล่ม

๔.๒ การจัดทำกฤตภาคข่าวติดไว้ที่ป้ายนิทรรศการ

๔.๓ การจัดทำกฤตภาคสำเร็จรูปเพื่อการเรียนรู้ และมีแบบทดสอบ

๕. การแข่งขันต่าง ๆ จากการอ่าน เพื่อทดสอบว่าการอ่านมีประสิทธิภาพ

๕.๑ แข่งขันเปิดพจนานุกรม

๕.๒ แข่งขันตอบปัญหาวิชาการ

๕.๓ แข่งขันตอบปัญหาจากสารานุกรมไทย

๕.๔ การแข่งขันโต้วาที

๕.๕ การแข่งขันตอบปัญหาจากสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระ

๖. การประกวดกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน

๖.๑ ประกวดการอ่านร้อยแก้วและร้อยกรอง

๖.๒ ประกวดการอ่านทำนองเสนาะ

๖.๓ ประกวดการอ่านบทสนทนา

๖.๔ ประกวดการอ่านบทละคร

๖.๕ ประกวดการอ่านข่าว

๗. การเล่นเกมออนไลน์ที่นำไปสู่การอ่าน

๗.๑ เกมคอมพิวเตอร์

๗.๒ เกมการวาดภาพ

๗.๓ เกมเติมคำขยายความ

๗.๔ เกมเติมคำศัพท์

๗.๕ เกมค้นคำหาความหมาย

๗.๖ เกมปริศนาคำทาย

๗.๗ ทายคำศัพท์จากภาพ

๗.๘ เกมเติมต่อคำพังเพย สำนวน สุภาษิต

๗.๙ เกมพับกระดาษ

๗.๑๐ เกมประดิษฐ์ของชำรวย

สิ่งประดิษฐ์จากการอ่าน

๘. การจัดโครงการกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
- ๘.๑ โครงการสัปดาห์ห้องสมุด
- ๘.๒ โครงการยอดนักอ่าน
- ๘.๓ โครงการอ่านหนังสือให้ฟัง
- ๘.๔ โครงการแนะนำหนังสือดีที่น่าอ่าน
- ๘.๕ โครงการเสนอหนังสือสื่อความคิด
- ๘.๖ โครงการหนังสือใหม่ในวันนี้
- ๘.๗ โครงการหนังสือสู่ชนบท
- ๘.๘ โครงการหนังสือคือเพื่อนคู่คิดมิตรคู่ตัว
- ๘.๙ โครงการนิทรรศการหนังสือ
- ๘.๑๐ โครงการวรรณคดีสัญจร
- ๘.๑๑ โครงการประกวดเรื่องสั้น
- ๘.๑๒ โครงการประกวดสุนทรพจน์
- ๘.๑๓ โครงการวันภาษาไทยแห่งชาติ
- ๘.๑๔ โครงการห้องสมุดสัญจรสู่ชุมชน
- ๘.๑๕ โครงการตักบาตรหนังสือ
- ๘.๑๖ โครงการเรียงความเรียงคำ
- ๘.๑๗ โครงการค่ายนักอ่าน
- ๘.๑๘ โครงการครอบครัวรักการอ่าน
- ๘.๑๙ โครงการธนาคารหนังสือ
- ๘.๒๐ โครงการพบนักเขียน
- ๘.๒๑ โครงการนักอ่านตัวจิ๋ว
- ๘.๒๒ โครงการเล่านิทานเพื่อน้อง
- ๘.๒๓ โครงการเชิดหุ่นแสนสำราญ
- ๘.๒๔ โครงการละครใบ้
- ๘.๒๕ โครงการชมรมนักอ่าน
- ๘.๒๖ โครงการท่องเที่ยวไปกับการอ่าน
- ๘.๒๗ โครงการเว็บนักอ่านสายธารความคิด

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นหัวใจในการพัฒนาการอ่าน และส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้เป็นอย่างดี จึงเป็นความสำคัญที่ผู้จัดกิจกรรม

ละครเวที ในงานสัปดาห์หนังสือและวรรณกรรม

ตักบาตรหนังสือ

จะนำไปใช้ เพื่อให้การอ่านเกิดรสชาติ เร้าความสนใจ จูงใจ สนุกสนานที่แฝงสารประโยชน์ เป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดประสบการณ์ด้วยตนเอง จนเป็นนิสัยรักการอ่านอย่างสมบูรณ์ ผู้จัดกิจกรรมจำเป็นต้องมีคุณสมบัติพิเศษที่ดีของผู้จัดกิจกรรม คือ ต้องรัก การอ่าน รักเด็ก มีมนุษยสัมพันธ์ มีวาทศิลป์ ช่างสังเกต พูดดีถูกต้อง ชัดเจน คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง มีอารมณ์ขัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทันสมัย มีความรับผิดชอบ มีความรู้ และมีจิตวิทยาในการครองตน ครองคน และครองงาน เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดีจึงจะทำให้การจัดกิจกรรมประสบผลสำเร็จอย่างน่าพึงพอใจ

คุณสมบัติบรรณารักษ์ส่งเสริมการอ่าน

ผู้ที่มีความรู้ความสามารถจบการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ สามารถบริหารจัดการห้องสมุดได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ ได้แก่ มีความรู้ด้านงานเทคนิค วิเคราะห์เลขหมู่ และทำบัตรรายการ มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างดี สามารถประสานงานกับทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อประชาสัมพันธ์ห้องสมุด และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้อย่างหลากหลายวิธี

คุณสมบัติของบรรณารักษ์เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับบรรณารักษ์ ดังนั้นบรรณารักษ์ควรมีคุณสมบัติดังนี้

๑.มีความกระตือรือร้น สนใจงานที่รับผิดชอบ และตั้งใจทำงานให้สำเร็จ

๒. มีความรอบรู้ ศึกษาความรู้ตลอดเวลาทันโลก เป็นที่พึ่งของผู้เรียนและคุณครูได้ คือต้องเป็นผู้อ่าน ค้นคว้าหาความรู้ในทุก ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสามารถแนะนำผู้อื่นได้ ต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาเฉพาะที่ให้บริการ

๓. เป็นนักอ่าน อ่านในสิ่งที่มีประโยชน์และทันต่อเหตุการณ์ สามารถแนะนำหนังสือต่อผู้อื่น ควรอ่านสิ่งพิมพ์ใหม่ ถึงแม้ว่ายังไม่ได้จัดซื้อเข้ามาในห้องสมุดก็ตาม แต่บรรณารักษ์ต้องรู้ว่ามีอะไรใหม่บ้าง

๔. นักประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประกอบการปฏิบัติงาน เพื่อทำให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ได้ทราบว่าห้องสมุด มีกิจกรรมอะไรน่าสนใจหรือไม่

๕. นักกิจกรรมจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้อย่างหลากหลาย

๖. ผู้ประสานงานที่ดี ทักทาย ปราศรัยกับผู้อื่นได้ดีจะทำให้มีทั้งผู้เข้ามาช่วยเหลืองานห้องสมุด และมีผู้มาเข้าใช้ห้องสมุดจำนวนมากขึ้น และทำให้ผู้อื่นเข้าใจห้องสมุดอย่างถูกต้อง

๗. ผู้บริหารจัดการที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถทำงานด้านการบริหารการเงิน บุคลากร มีโครงการ แผนงาน และปฏิบัติงานตามแผนได้อย่างดี นับว่าเป็นจุดเด่นของบรรณารักษ์ และมีการประเมินผลการปฏิบัติ เพื่อทราบจุดเด่นจุดด้อยของงาน

๘. มีความรู้และทักษะในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะการสืบค้นที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ใช้พึงพอใจ และทำให้ห้องสมุดมีชีวิต

๙. มีจิตวิทยา ใช้จิตวิทยาประกอบการทำงานได้เป็นอย่างดี มีอัธยาศัยเป็นกันเอง อบอุ่น และเป็นมิตร สามารถร่วมคิด ร่วมทำให้ผู้อื่นและผู้อื่นยินดีจะมาร่วมทำงานด้วย

๑๐. ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้คำแนะนำ ให้บริการด้วยความเต็มใจ มีมนุษยสัมพันธ์ในการบริการ ผู้เรียนจะชอบเข้ามาใช้ห้องสมุดเพราะพอใจบรรณารักษ์ ทำให้ผู้เรียนอยากเข้าใกล้ กล้าซักถามและสนทนาด้วย

๑๑. แต่งกายดี สุภาพ เหมาะสม ◈

บรรณานุกรม

วารุณี ลำยอง. **การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโรงเรียนวัดนวลนรดิศ.** กรุงเทพฯ : โรงเรียนวัดนวลนรดิศ, ๒๕๕๑

สุกัญญา ศรีสืบสาย. **กลยุทธ์การส่งเสริมการอ่าน.** กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., ๒๕๔๙. (เอกสารอัดสำเนา)

_____. **ค่ายการอ่าน.** กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., ๒๕๕๔. (เอกสารอัดสำเนา)

การเลือกใช้ซอฟต์แวร์สำหรับการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

ประสิทธิชัย เลิศรัตนเคหกาล[๑]

บทนำ

การสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ จำเป็นต้องมีซอฟต์แวร์สำหรับการจัดการเนื้อหาดิจิทัล หรือการสร้างระบบการจัดการเนื้อหาดิจิทัล (Digital Content Management Systems) ที่สามารถรองรับและสนับสนุนการจัดเก็บ การจัดกลุ่ม การทำเมทาดาทา การอนุรักษ์ การเผยแพร่ และมีลักษณะรูปแบบการทำงานร่วมกันและการเข้าถึงเนื้อหาดิจิทัลแบบเปิดหรือแบบเสรี ในการจัดหาซอฟต์แวร์มาใช้ในการสร้างระบบดังกล่าวซอฟต์แวร์ที่จัดหาจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่รองรับเทคโนโลยีเว็บ 2.0 และเครื่องมืออื่นๆ ที่สามารถรองรับและสนับสนุนการใช้งานบนสังคมออนไลน์ได้ ซึ่งในปัจจุบันพบว่ามีทั้งซอฟต์แวร์ที่เป็นเชิงพาณิชย์ (Commercial Software) และซอฟต์แวร์โอเพ่นซอร์ส (Open Source Software) อยู่หลายโปรแกรมด้วยกัน ที่รองรับและสนับสนุนการใช้งานดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างระบบการจัดการเนื้อหาดิจิทัล ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุ พิพิธภัณฑ์ และหน่วยงานบริการสารสนเทศต่างๆ ที่มีการจัดการเนื้อหาดิจิทัลของหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้จำเป็นต้องสร้างระบบการจัดการเนื้อหาข้อมูลดิจิทัล ในการจัดเก็บ การอนุรักษ์ การเผยแพร่ เพื่อให้เนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้ในระยะยาว อีกทั้งการเข้าถึงเนื้อหาดิจิทัลจะต้องทำได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว นำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที สามารถสร้างและบริการเนื้อหาข้อมูลดิจิทัลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ หน่วยงานเหล่านั้นจึงต้องจัดหาซอฟต์แวร์ให้สามารถรองรับการสร้างและการบริการเนื้อหาดิจิทัลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และตอบสนองความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้ในยุคของสังคมดิจิทัลได้

หลักการคัดเลือกและพิจารณาซอฟต์แวร์สำหรับสร้างระบบการจัดการเนื้อหาดิจิทัล จำเป็นต้องพิจารณาประเด็นต่างๆ ให้รอบด้านที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการเลือกซอฟต์แวร์ เพื่อให้ได้โปรแกรมที่เหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งานของแต่ละหน่วยงาน โดยมีประเด็นหลักๆ ในการพิจารณา ดังนี้ คือ ด้านนโยบาย วัตถุประสงค์ เนื้อหาข้อมูล ชนิด รูปแบบดิจิทัล การจัดเก็บ ระยะเวลาการจัดเก็บ การเผยแพร่ การนำไปใช้ และรูปแบบลักษณะการสร้างและการบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ รวมทั้งประเด็นย่อยอื่นๆ เช่น ด้านงบประมาณ ความรู้ความสามารถของบุคลากร ด้านลิขสิทธิ์ เป็นต้น ปัจจุบันพบว่ามีโปรแกรมระบบการจัดการเนื้อหาดิจิทัลอยู่ด้วยกันหลายโปรแกรมที่รองรับและสนับสนุนการสร้างระบบดังกล่าว ทั้งซอฟต์แวร์ที่เป็นเชิงพาณิชย์ เช่น โปรแกรม CONTENTdm DigiTool Digital Commons, EQUELLA Repository, PastPerfect Online และซอฟต์แวร์ที่เป็นโอเพ่นซอร์ส เช่น โปรแกรม DSpace, Greenstone, Omeka, Eprints, Fedora, ResCarta Web

---

[๑] บรรณารักษ์ชำนาญการ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานได้นำซอฟท์แวร์เหล่านี้มาใช้ในการจัดการเนื้อหา สำหรับในประเทศไทย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เลือกใช้ซอฟต์แวร์เชิงพาณิชย์ CONTENTdm ของ OCLC มาใช้ในการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลประเภทต่างๆ ของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ฯลฯ เลือกใช้ซอฟต์แวร์โอเพ่นซอร์ส DSpace มาพัฒนาต่อยอดในการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัล ประเภทคลังสารสนเทศของสถาบัน เพื่อให้ผู้สร้างสรรค์ผลงานได้แก่ อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการสร้าง จัดเก็บและให้บริการผลงานวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำราและเอกสารอื่นๆ ในรูปแบบดิจิทัล นอกจากนี้หน่วยงานอื่นๆ เช่น ห้องสมุด หอจดหมายเหตุ พิพิธภัณฑ์ได้เล็งเห็นความสำคัญของการสร้างดิจิทัลคอลเลคชั่นในรูปแบบห้องสมุดดิจิทัลกันมากขึ้น สำหรับการบริการเนื้อหาดิจิทัลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

ประเภทการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

การแบ่งประเภทของการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการ ใช้งานของหน่วยงาน เช่น การจัดเก็บรักษา การอนุรักษ์ และการเผยแพร่เนื้อหาดิจิทัล โดยหลักในการแบ่งประเภททั่วไป สามารถแบ่งประเภทได้ ดังนี้

๑.คลังสารสนเทศสถาบัน (Institutional Repository : IR) ส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานระดับมหาวิทยาลัยและสถาบัน ที่มีการสร้าง การบริการเนื้อหาดิจิทัลในรูปแบบที่เป็นระบบคลังสารสนเทศของสถาบัน เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการซึ่งเป็นผลผลิตของคณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และสมาชิกของหน่วยงานหรือสถาบันนั้นๆ ผ่านทางเว็บไซต์ในรูปแบบดิจิทัล เช่น หนังสือ สื่อการสอน ชุดข้อมูล บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

๒. ห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library) การพัฒนาระบบการสร้างและให้บริการเนื้อหาดิจิทัลในลักษณะนี้ เน้นการให้บริการรูปแบบเนื้อหาดิจิทัลทุกประเภท ทั้งเนื้อหาที่ถูกทำการแปลงเป็นดิจิทัล และเนื้อหาดิจิทัลที่เกิดขึ้นใหม่ โดยส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานประเภทห้องสมุดต่างๆ เช่น ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดประชาชน หอสมุดแห่งชาติ ที่มีทรัพยากรสารสนเทศหลากหลาย

๓. จดหมายเหตุดิจิทัล (Digital Archives) การสร้าง การจัดเก็บและการให้บริการเนื้อหาที่เป็นจดหมายเหตุดิจิทัล ส่วนใหญ่เป็นการสร้างระบบขึ้นมาเพื่อเน้นการอนุรักษ์ การเก็บรักษาเอกสาร และการใช้ประโยชน์เนื้อหาที่เป็นจดหมายเหตุ ซึ่งได้บันทึกเรื่องราว เหตุการณ์สำคัญต่างๆ ของชาติหรือขององค์กร ในรูปแบบเนื้อหาดิจิทัล เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาว

ข้อคำนึงและข้อพิจารณาก่อนการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

๑. สามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์
๒. มีเครื่องมือในการสืบค้นที่ใช้งานได้ง่าย
๓. มีมาตรฐานสากลที่สนับสนุนการเชื่อมโยงการใช้ข้อมูลร่วมกันกับระบบอื่นๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับชาติ
๔. เลือกใช้ซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมในการใช้งานเพื่อสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน
๕. คำนึงถึงลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญาของเนื้อหา

ประเด็นการเลือกและพิจารณาซอฟต์แวร์สำหรับการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

การพิจารณาและคัดเลือกซอฟต์แวร์มาใช้ในการสร้าง การจัดเก็บ การค้นคืนและการให้บริการเนื้อหาดิจิทัลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งรูปแบบของเนื้อหาดิจิทัล อาจอยู่ในรูปของไฟล์เอกสารต่างๆ ไฟล์ภาพ ไฟล์มัลติมีเดีย ผู้คัดเลือกซอฟท์แวร์จึงต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. ใช้งานง่าย (Easy to use) ซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาในรูปแบบเทคโนโลยีเว็บ (Web-based) โดยทำงานและให้บริการในรูปแบบของเว็บไซต์ ดังนั้นซอฟต์แวร์ที่เลือกจำเป็นต้องมีระบบบริหารจัดการที่ใช้งานได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว รองรับระบบ Cloud Computing และเว็บเซอร์วิส อีกทั้งการติดตั้งการสร้าง และการปรับแต่งระบบ สามารถทำได้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ รวมถึงมีการอัพเกรด มีระบบรักษาความปลอดภัย ระบบสำรองข้อมูล และเครื่องมือสืบค้นที่ใช้งานง่าย มีฟังก์ชันหลากหลาย รองรับการใช้งานของผู้ใช้

๒. มีความยืดหยุ่นและปรับแต่งได้อย่างครบครัน (Flexible and fully customizable) ซอฟต์แวร์ที่มีความยืดหยุ่นจะช่วยให้หน่วยงานสามารถควบคุมการจัดการเนื้อหาดิจิทัลได้เอง ตั้งแต่กระบวนการจัดเก็บ การจัดกลุ่ม การทำเมทาดาทา การเข้าถึง การแสดงผล การเผยแพร่ และ การอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังสามารถปรับแต่งหน้าจอในส่วนติดต่อผู้ใช้บนระบบได้ทั้งหมดตามความต้องการ ระบบมีความยืดหยุ่นรองรับการจัดเก็บรูปแบบของเนื้อหาดิจิทัลได้ทุกประเภท สนับสนุนขั้นตอนกระบวนการทำงานที่หลากหลาย มีเครื่องมือในการสร้าง การลงข้อมูลในแบบฟอร์มที่ง่าย และนำเข้าเนื้อหาดิจิทัลผ่านเทคโนโลยีเว็บบนเครือข่ายได้ง่าย มีความยืดหยุ่นในการสร้างแบ่งปันเนื้อหาร่วมกัน และการสืบค้นข้อมูลพร้อมกัน ผ่านทางเครือข่ายออนไลน์

๓. ปรับขนาดได้ (Scalable) ซอฟต์แวร์ที่ดีต้องสามารถขยายและปรับขนาดได้ตามจำนวนดิจิทัลคอลเลคชั่นที่เพิ่มขึ้น และสามารถอัพเกรดซอฟต์แวร์ได้ โดยไม่ต้องพัฒนาซอฟต์แวร์ใหม่

๔. มีประสิทธิภาพ (Efficient) ซอฟต์แวร์ต้องมีความคล่องตัวในการทำงาน มีเครื่องมือสนับสนุนในการสร้างศัพท์ควบคุม มีชุดเครื่องมือในการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลที่ทำงานได้ง่าย รวดเร็วและมีเครื่องมือในการสร้างแม่แบบที่สามารถแก้ไขและควบคุมการสร้างมาตรฐานการลงรายการเมทาดาทา (metadata)

๕. เป็นระบบเปิด สามารถขยายและการทำงานร่วมกัน (Open, extensible and interoperable) ซอฟต์แวร์ที่ดีต้องเป็นระบบที่สามารถเข้าถึงได้แบบเปิดหรือแบบเสรี มีมาตรฐานโปรโตคอล OAI-PMH เพื่อให้ระบบสามารถเชื่อมโยงข้อมูล และสามารถทำงานร่วมกันกับระบบอื่นๆได้ มีเมทาดาทาที่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ใช้ข้อมูลร่วมกันกับระบบอื่นๆ ทั้งที่เป็นระบบท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ ที่รองรับโปรโตคอล OAI-PMH และระบบมีฟังก์ชันการนำเข้า ส่งออกเมทาดาทาในรูปแบบ XML ซอฟต์แวร์ที่เป็นระบบเปิดจะสามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือเทคโนโลยีบนเว็บที่ให้บริการบนอินเทอร์เน็ตมาขยายการทำงานและการให้บริการของระบบ เช่น การเพิ่มฟังก์ชัน Google Analytics Google Map เป็นต้น

๖. มีมาตรฐาน (Standards-based) ซอฟต์แวร์ต้องสนับสนุนมาตรฐานสากลที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น มาตรฐาน Unicode, Z39.50, Qualified Dublin Core, VRA, XML, JPEG2000 และมาตรฐาน OAI-PMH ฯลฯ

- Unicode ซอฟต์แวร์ที่มีมาตรฐาน Unicode จะช่วยให้ระบบสามารถรองรับการใช้งานได้ทุกภาษาในโลกที่ไม่ใช่เฉพาะภาษาตะวันตก เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี กรีก และไทย เป็นต้น

- Metadata เป็นมาตรฐานแบบแผนที่อธิบายเนื้อหาดิจิทัล เช่น วีดิทัศน์ เสียง ภาพ ข้อความ และสื่อผสม เพื่อให้การค้นหา มีความยืดหยุ่น เช่น มาตรฐานเมทาดาทา Dublin Core มาตรฐาน METS MODS เป็นต้น

- **OAI-PMH** เป็นมาตรฐานโปรโตคอลสนับสนุนการเชื่อมโยงข้อมูล เก็บเกี่ยวเมทาดาทา แลกเปลี่ยนข้อมูลและใช้ข้อมูลร่วมกันกับระบบอื่นๆ ทั้งที่เป็นระบบท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ

- XML เป็นภาษา Markup ที่ใช้อธิบายหรือพรรณนาข้อมูลและโครงสร้างที่จัดเก็บทั้งหมด ซึ่งเป็นภาษามาตรฐานสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถใช้ และแก้ไขข้อมูลต่อไปในอนาคต

๗. มีความปลอดภัย (Secure) เนื่องจากการจัดทำระบบการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลเป็นระบบที่จัดการเนื้อหาและให้บริการบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่นเดียวกับระบบเทคโนโลยีเว็บ โปรแกรมจึงจำเป็นต้องมีระบบรักษาความปลอดภัย ระบบจึงต้องมีฟังก์ชันในการกำหนดสิทธิ์ในการเข้าใช้งาน การจำกัดการเข้าถึง การสร้างเนื้อหาทั้งรายการและเมทาดาทาตามลำดับชั้น เช่นดูแลระบบสามารถใช้งานได้ทั้งระบบ ผู้สร้างเนื้อหามีสิทธิ์ในการสร้างเนื้อหาเท่านั้น

๘. สามารถค้นพบดิจิทัลคอลเลคชั่นทางโปรแกรมค้นหา (Discovery through search engine) ซอฟต์แวร์จะต้องสนับสนุนการค้นพบรายการดิจิทัลผ่านโปรแกรมค้นหาต่างๆ (Search Engine) เช่น Google, Google Scholar และ Yahoo เป็นต้น โดยผู้ใช้จะสามารถค้นพบและเรียกคืนรายการดิจิทัลผ่านโปรแกรมค้นหาดังกล่าวได้ ซึ่งจะส่งผลให้จำนวนผู้ใช้เพิ่มขึ้น ระบบการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลจะต้องได้รับการจัดอันดับใน Webometrics Ranking of World ประเภท Ranking Web of Repositories จากการวัดและประเมินโดยใช้เครื่องมือโปรแกรมค้นหา Google, Google Scholar

๙. มีฟังก์ชันรองรับเทคโนโลยีเว็บ 2.0 และสังคมออนไลน์ (Web 2.0 and Social Media) ซอฟต์แวร์จะต้องมีเครื่องมือเทคโนโลยีเว็บ 2.0 และเครื่องมืออื่นๆ ที่สามารถรองรับและสนับสนุนการใช้งานบนสังคมออนไลน์ได้ เพื่อส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ แบ่งปันข้อมูลร่วมกัน เช่น Tagging, Comments, Rating, Reviews, Bookmarks และ Share this เป็นต้น

คุณสมบัติและฟังก์ชันหลักของซอฟต์แวร์ระบบการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยหลักทั่วไป

ซอฟต์แวร์เชิงพาณิชย์และซอฟต์แวร์โอเพ่นซอร์สแต่ละโปรแกรมมีคุณสมบัติและฟังก์ชันหลักที่มีลักษณะเหมือนกัน และบางโปรแกรมมีการพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อรองรับการใช้งานบางประการที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้นในการเลือกพิจารณาซอฟต์แวร์ทั้งเชิงพาณิชย์และซอฟต์แวร์โอเพ่นซอร์ส จำเป็นต้องทำการศึกษาคุณสมบัติและฟังก์ชันการทำงานของระบบซอฟต์แวร์แต่ละตัว เพื่อให้ได้ซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมและสอดคล้องสำหรับการใช้งานและการให้บริการบนเครือข่าย

ออนไลน์ของแต่ละหน่วยงาน โดยหลักทั่วไปของโปรแกรมต้องมีคุณสมบัติและฟังก์ชันการทำงานดังต่อไปนี้

๑. ซอฟท์แวร์รองรับระบบปฏิบัติการ (Operating Systems) ฐานข้อมูล (Databases) โปรแกรมภาษา (Programming Language) ที่หลากหลาย ซอฟต์แวร์ระบบการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลส่วนใหญ่พัฒนาให้รองรับการทำงานบนระบบปฏิบัติการ และฐานข้อมูลที่เป็นทั้งเชิงพาณิชย์และโอเพ่นซอร์สที่หลากหลาย เช่น ระบบปฏิบัติการ Windows, Linux, Mac OS ระบบจัดการฐานข้อมูลใช้ Mysql, Oracle, PostgreSQL โปรแกรมภาษาใช้ Java, PHP, JavaScript ฯลฯ การเลือกใช้ซอฟต์แวร์ระบบการจัดการดิจิทัลคอลเลคชั่นจึงต้องการพิจารณาซอฟต์แวร์ที่สนับสนุนการใช้งานระบบปฏิบัติการ ฐานข้อมูล โปรแกรมภาษาที่หลากหลาย เช่น ซอฟต์แวร์โอเพ่นซอร์ส DSpace, EPrints, Fedora และ Greenstone มีทางเลือกสำหรับผู้ที่จะนำไปใช้ โดยสามารถเลือกใช้ระบบปฏิบัติการและฐานข้อมูลทั้งที่เป็นเชิงพาณิชย์และโอเพ่นซอร์สได้ ทั้งนี้ในการเลือกใช้ขึ้นอยู่กับงบประมาณและความเชี่ยวชาญของบุคลากรในหน่วยงานที่นำไปใช้ว่าเหมาะสมกับหน่วยงานหรือไม่

๒. โปรแกรมมีเครื่องมือ ขั้นตอนการติดตั้งระบบ (Installation Procedure) ซอฟต์แวร์แต่ละตัวมีขั้นตอนการติดตั้งระบบที่มีความยากง่ายไม่เท่ากัน รวมทั้งการอัพเกรดเวอร์ชั่น การติดตั้ง Add-ons หรือ Plug-ins เช่น โปรแกรม DSpace ติดตั้งด้วยคำสั่ง Command Line จึงจำเป็นต้องมีโปรแกรมเมอร์ที่มีความเชี่ยวชาญสูงในการติดตั้งระบบ ส่วนโปรแกรม Greenstone สนับสนุนการติดตั้งแบบ Installshild ที่ติดตั้งได้ง่ายไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญก็สามารถติดตั้งได้เอง

๓. โปรแกรมมีการออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้ (User Interface) ซอฟต์แวร์ระบบการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัล พัฒนาในลักษณะเทคโนโลยีเว็บ ที่ให้บริการและเผยแพร่บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ดังนั้นการพัฒนาระบบส่วนติดต่อกับผู้ใช้ซอฟต์แวร์แต่ละตัว จึงได้พัฒนาตั้งแต่การสร้างนำเข้าข้อมูล และนำเสนอเนื้อหาดิจิทัลกลับไปสู่ผู้ใช้ที่เป็นมิตร ใช้งานง่ายและสามารถโต้ตอบระหว่างระบบผู้ใช้ อีกทั้งยังพัฒนาให้ดึงดูดความสนใจของผู้ใช้งานระบบ เช่น โปรแกรม Dspace พัฒนาให้สามารถสร้างเนื้อหาร่วมกัน โปรแกรม Greenstone พัฒนาส่วนติดต่อผู้ใช้ที่เป็นมิตรกับบรรณารักษ์และผู้ใช้อื่นๆ

๔. โปรแกรมมีขั้นตอนการสร้างเนื้อหา (Content Creation Procedure) โปรแกรมมีระบบที่สามารถกำหนดสิทธิ์การเข้าใช้ระบบเป็นลำดับชั้น และแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ตามขั้นตอนกระบวนการสร้างเนื้อหาดิจิทัล ตั้งแต่การจัดเก็บ การจัดกลุ่ม การทำเมทาดาทา การอนุรักษ์ การเผยแพร่

๕. โปรแกรมมีฟังก์ชันการแปลงรูปแบบเนื้อหาดิจิทัล (Format Conversion) หลายโปรแกรมมีฟังก์ชันการแปลงเนื้อหาดิจิทัล ให้อยู่ในรูปแบบอื่นๆ เพื่ออำนวยความสะดวก ในการให้บริการ เช่น การแปลงเนื้อหาดิจิทัลที่อยู่ในรูปแบบนามสกุลต่างๆ เช่น .doc .ppt .pdp .jpeg html ให้อยู่ในรูปแบบ PDF หรือ E-book เป็นต้น

๖. โปรแกรมมีมาตรฐานเมทาดาทา (Metadata) โปรแกรมมีมาตรฐานเมทาดาทาเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งแบบแผนของเมทาดาทา

สามารถอธิบายเนื้อหาข้อมูลดิจิทัล เช่น วีดิทัศน์ เสียง ภาพ ข้อความ และสื่อผสม เพื่อให้การค้นหามีความยืดหยุ่นและมีการแบ่งปันข้อมูลระหว่างกันได้ เช่น มาตรฐานเมทาดาทา Dublin Core Qualified DC ของ OCLC มาตรฐาน METS MODS ของ Library of Congress มาตรฐาน MARC เป็นต้น โดยส่วนมาตรฐานเมทาดาทา อยู่ในรูปแบบโครงสร้างภาษา XML ซึ่งเป็นภาษามาตรฐานสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถใช้ และแก้ไขข้อมูลต่อไปในอนาคตได้

๗. โปรแกรมมีระบบเรียกดูและการสืบค้น (Browsing and Searching) โปรแกรมต่างๆ มีการออกแบบระบบการสืบค้นที่ง่าย สะดวก รวดเร็วในการเข้าถึงเนื้อหาดิจิทัล ทั้งในส่วนของการออกแบบเครื่องมือการค้นหา (Searching) เช่น รูปแบบ Field - specific Boolean Sorting options และรูปแบบการเรียกดูข้อมูล (Browsing) เช่น การเรียกดูจาก ผู้แต่ง คอลเลคชั่น หัวเรื่อง ปี และอื่นๆ และบางโปรแกรมจึงสามารถเพิ่มเติมการสืบค้นในเนื้อหา (full text search) และขยายการสืบค้นในเขตข้อมูลเมทาดาทาได้อีกด้วย

๘. โปรแกรมสามารถแสดงภาพตัวอย่างหรือหน้าปก (Thumbnail Preview) โปรแกรมจำเป็นต้องมีการสร้างภาพตัวอย่างหรือหน้าปกได้ ทั้งนี้เพื่อนำเสนอให้รายการเนื้อหาดิจิทัลมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น โดยมีหลายโปรแกรมรองรับการแสดงผลดังกล่าว เช่น โปรแกรม CONTENTdm, Eprints, Omeka รองรับการแสดงผลตัวอย่างไฟล์รูปภาพ วีดีโอ PDF และข้อความ เป็นต้น

๙. โปรแกรมสนับสนุนหลายภาษา (Multi-lingual Support) โปรแกรมมีมาตรฐาน Unicode รองรับการใช้งานได้ทุกภาษาในโลก รวมทั้งภาษาในส่วนติดต่อกับผู้ใช้สามารถแปลให้ใช้งานได้หลากหลายภาษา เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี กรีก ฯลฯ

๑๐. โปรแกรมง่ายต่อการใช้งาน (Easy to Use Workflows) โปรแกรมส่วนมากได้ออกแบบกระบวนการทำงานทั้งหมดของระบบ ผ่านส่วนติดต่อผู้ใช้งานบนเว็บให้ใช้งานได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว มีความเป็นมิตรกับผู้ใช้โดยที่ผู้ใช้ไม่ต้องมีความชำนาญมากนัก

๑๑. โปรแกรมมีระบบสถิติและรายงาน (Statistical Reporting) ส่วนใหญ่ผู้สร้างเนื้อหาและผู้ใช้บริการเนื้อหาดิจิทัล จะใช้งานจากเว็บไซต์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โปรแกรมจึงมีระบบสถิติและรายงานทั้งในส่วนผู้สร้างเนื้อหา และผู้ใช้บริการ เช่น สถิติจำนวนการสร้างเนื้อหาดิจิทัล และอัพโหลดข้อมูล สถิติการการเรียกดูข้อมูล หรือการดาวโหลดข้อมูลและบางโปรแกรมมีรายงานการวิเคราะห์สถิติต่างๆ อีกด้วย

๑๒. โปรแกรมมีส่วนขยาย (Extensibility) หลายโปรแกรมได้มีการพัฒนาส่วนขยายเพิ่มเติมที่เรียกว่า Add-ons หรือ Plug-ins ซึ่งเป็นทางเลือกสำหรับผู้ต้องการใช้ฟังก์ชันเพิ่มเติมจากฟังก์ชันหลักที่มีอยู่ของระบบ เช่น โปรแกรม Greenstone มี Plug-ins ที่ชื่อ ImagePlugin สำหรับการจัดการภาพ โปรแกรม Omeka มี Plug-ins ที่ชื่อ Social Bookmarking สำหรับการแบ่งปันข้อมูลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นต้น

๑๓. โปรแกรมมีฟังก์ชันการเชื่อมโยงข้อมูลและใช้ข้อมูลร่วมกันกับระบบอื่นๆ (Machine – to - Machine Interoperability) โปรแกรมจำเป็นต้องมีมาตรฐานโปรโตคอลที่สนับสนุนการเชื่อมโยงข้อมูล เก็บเกี่ยวเมทาดาทา แลกเปลี่ยนข้อมูล ใช้ข้อมูลร่วมกันกับระบบอื่นๆ

ทั้งที่เป็นระบบท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ มาตรฐานโปรโตคอลสากลที่ระบบต้องมี ได้แก่ OAI-PMH ที่มีทั้ง OAI-PMH Harvester สำหรับใช้เก็บเกี่ยวเมทาดาทากับระบบอื่นๆ และOAI-PMH Repository ที่ระบบอื่นสามารถมาเก็บเกี่ยวเมทาดาทาได้ รวมทั้งยังสนับสนุนมาตรฐานอีกหลายอย่าง เช่น มาตรฐาน RDF, SWORD, Z39.50, SRU/SRW

๑๔. โปรแกรมมีฟังก์ชันกำหนดสิทธิ์ผู้ใช้ (User Authentication) หรือการรักษาความปลอดภัยระบบ เป็นการกำหนดสิทธิ์ในการเข้าใช้งาน การจำกัดการเข้าถึง การสร้างเนื้อหา และเมทาดาทาตามลำดับชั้นสิทธิ์ของผู้ใช้งานแต่ละประเภท เนื่องจากการจัดทำระบบมีการสร้างการให้บริการ การแบ่งปันเนื้อหาดิจิทัลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ระบบจึงจำเป็นต้องมีระบบการรักษาความปลอดภัย เช่น มีผู้ดูแลระบบสามารถใช้งานได้ทั้งระบบ ผู้สร้างเนื้อหามีสิทธิ์การสร้างเนื้อหาเท่านั้น

๑๕. โปรแกรมรองรับข้อมูลดิจิทัลทุกประเภท (Supported Item Types) โปรแกรมต้องพัฒนาระบบให้สามารถรองรับการสร้าง การจัดเก็บ และการเผยแพร่ในรูปแบบดิจิทัลได้หลากหลาย ทั้งที่เป็นแฟ้มเอกสาร .doc, .docx, .pdf, .zip ฯลฯ แฟ้มภาพดิจิทัล และแฟ้มสื่อมัลติมีเดียทั้งเสียงและวิดีโอต่างๆ รวมทั้งระบบสามารถพัฒนาให้มีความยืดหยุ่นรองรับรูปแบบดิจิทัลใหม่ที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ด้วย

๑๖. โปรแกรมรองรับการใช้งานตามเทคโนโลยีเว็บ 2.0 หลายโปรแกรมได้พัฒนาระบบขึ้นมาเพื่อรองรับการใช้งานตามเทคโนโลยีเว็บ 2.0 ทั้งในส่วนที่พัฒนาในระบบ เช่น RSS,Feed, Atom, Tagging และส่วนขยายเพิ่มเติมเช่น Add-ons หรือ Plug-ins เป็นต้น

คุณสมบัติและฟังก์ชันซอฟต์แวร์สำหรับระบบการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัล

คุณสมบัติและฟังก์ชัน	DSpace	Eprint	Greenstone	Omeka	CONTENTdm
ประเภทซอฟต์แวร์ License Code	โอเพ่นซอร์ส	โอเพ่นซอร์ส	โอเพ่นซอร์ส	โอเพ่นซอร์ส	เชิงพาณิชย์
ค่าใช้จ่ายซอฟต์แวร์ Software Cost	ฟรี	ฟรี	ฟรี	ฟรี	เสียค่าใช้จ่าย
การติดตั้งและอัพเกรดระบบ Installation and Upgrade	ระดับยาก/ มีผู้เชี่ยวชาญ	ระดับยาก/ มีผู้เชี่ยวชาญ	ระดับง่าย/ ไม่ต้องมีผู้เชี่ยวชาญ	ระดับง่าย/ไม่ต้องมีผู้เชี่ยวชาญ	เจ้าของโปรแกรม
รองรับโปรโตคอล OAI-PMH	รองรับ	รองรับ	รองรับ	รองรับ/Plug in	รองรับ

คุณสมบัติและฟังก์ชัน	DSpace	Eprint	Greenstone	Omeka	CONTENTdm
รองรับรูปแบบดิจิทัล	ทุกรูปแบบ	ทุกรูปแบบ	ทุกรูปแบบ	ทุกรูปแบบ/ เพิ่มเข้าระบบได้	ทุกรูปแบบ
การแปลงรูปแบบเนื้อหาดิจิทัล (Format Conversion)	PDF (3rd party) PDF to Text file	-	-	รองรับ/Plug in	PDF
ง่ายต่อการใช้งาน (Easy to Workflows)	รองรับ	รองรับ	รองรับ	รองรับ/Plug in	รองรับ
รูปแบบมาตรฐาน Metadata	Dublin Core, Qualified DC, METS	Dublin Core, METS	Dublin Core, Qualified DC , METS, NZGLS, AGLS	Dublin Core/ มี Plug in ขยาย Qualified DC	Dublin Core, Qualified DC, METS
ส่วนติดต่อผู้ใช้ (User Interface)	รองรับระดับผู้ใช้และภาษาที่หลากหลาย -Web Interface	-รองรับระดับผู้ใช้ และภาษาที่หลากหลาย - Web Interface	รองรับระดับผู้ใช้ และภาษาที่หลากหลาย - Web Interface - Greenstone Librarian Interface	รองรับระดับผู้ใช้และภาษาที่หลากหลาย -Web Interface	รองรับระดับผู้ใช้และภาษาที่หลากหลาย Greenstone Librarian Interface
แสดงภาพตัวอย่างหรือหน้าปก (Thumbnail Preview)	รูปภาพ	รูปภาพ เสียงและวีดีโอ	รูปภาพ เสียงและวีดีโอ	รูปภาพ เสียงและวีดีโอ	รูปภาพ เสียงและวีดีโอ
(การค้นหา) (Searching)	Field Specific, Boolean Logic, Sorting Options	Field Specific, Sorting Options	Field Specific, Boolean Logic,	Field Specific, Boolean Logic, Sorting Options	Field Specific, Boolean Logic, Sorting Options

คุณสมบัติและฟังก์ชัน	DSpace	Eprint	Greenstone	Omeka	CONTENTdm
เรียกดูข้อมูล (Browsing)	By Author, Title, Subject and Collection	Browsing can be done using any field.	Browsing can be done using any field.	Browsing can be done using any field.	Browsing can be done using any field, map
การค้นพบดิจิทัลคอลเลคชั่นทางโปรแกรมค้นหา (Discovery through search Engine)	รองรับ/การตั้งค่า - Google - Google Scholar	รองรับ - Google - Google Scholar	-	รองรับ - Google - Google Scholar	รองรับ - Google - Google Scholar
Syndication	RSS, ATOM	RSS, ATOM	-	RSS, ATOM	RSS, ATOM
ฟังก์ชันกำหนดสิทธิ์ผู้ใช้ (User Authentication)	Registration LDAP Authentication , Shiboleth Authentication	Registration LDAP Authentication	Registration User Groups	Registration Authentication	Registration LDAP Authentication , Shiboleth Authentication
สถิติและรายงาน (Statistical Reporting)	รองรับ	รองรับ	รองรับ	รองรับ/Plug in	รองรับ
ส่วนขยาย (Extensibility)	Add-ons	Plug-ins	Plug-ins	Plug-ins	Plug-ins
Web 2.0 ***Tagging*** ***Comments*** ***Ratings*** **Reviews** **Bookmarks** ***Share this***	ติดตั้งเพิ่มเติม Share this จาก current 3rd party	ติดตั้งเพิ่มเติม Tagging Comments จาก current 3rd party	ไม่รองรับ	ทางเลือกติดตั้ง Plug-ins	ไม่รองรับ

คุณสมบัติและฟังก์ชัน	DSpace	Eprint	Greenstone	Omeka	CONTENTdm
การแสดงผล - Image viewer - Streaming - Slide show - zoom	รองรับ/ Add-ons	รองรับ/ Plug in	รองรับ /Plug in	รองรับ /Plug in	รองรับ /Plug in
ระบบปฏิบัติการ (Software Platforms)	Linux , Unix, Solaris, Windows	Linux, Unix, Windows,	Linux, Unix, Windows, Mac-OS	Linux, Windows	เจ้าของโปรแกรม
ฐานข้อมูล (Databases)	Oracle, PostgreSQL	MySQL, Oracle, PostgreSQL, Cloud.	Its Own	MySQL	เจ้าของโปรแกรม
โปรแกรมภาษา (Programming Language)	Java and JSP	Perl	C++, Perl, Java	PHP	PHP
เว็บเซิร์ฟเวอร์ (Web Server)	Apache and Tomcat	Apache	Apache/IIS	Apache/IIS/ Cloud	Apache/IIS/ Cloud
มาตรฐานฟังก์ชันการเชื่อมโยงข้อมูลและใช้ข้อมูลร่วมกันกับระบบอื่นๆ (Machine-to-Machine Interoperability)	OAI-PMH,OAI-ORE, SWORD, SWAP	OAI-PMH,OAI-ORE, SWORD, SWAP,RDF	Z39.50, OAI-PMH	OAI-PMH, OAI-PMH Harvesting	OAI-PMH Z39.50
บริการ/Services	ชุมชน/เว็บไซต์	ชุมชน/เว็บไซต์	ชุมชน/เว็บไซต์	ชุมชน/เว็บไซต์	เจ้าของโปรแกรม

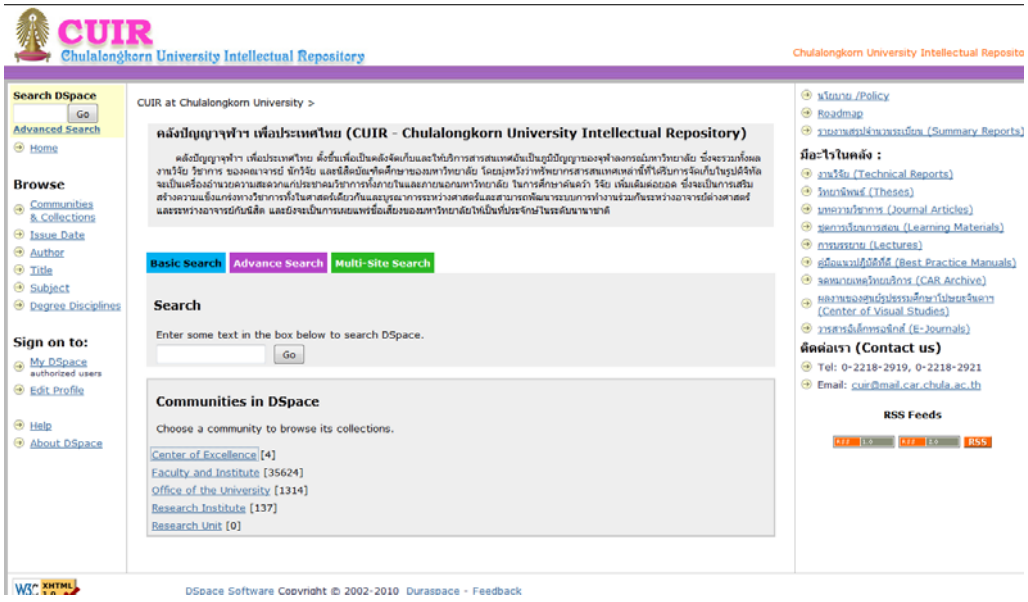
จากตารางการเปรียบเทียบคุณสมบัติและฟังก์ชันโปรแกรมระบบการการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัล ทั้ง ๔ โปรแกรม คือ CONTENTdm DSpace EPrints Greenstone และ Omeka สามารถสรุปได้ว่าแต่ละโปรแกรมมีคุณสมบัติและฟังก์ชันของแต่ละโปรแกรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวในการนำมาใช้จัดทำระบบการจัดการการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัลขึ้นอยู่กับความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้งานของหน่วยงานหรือสถาบันนั้นๆ

ตัวอย่างหน่วยงานและสถาบันนำซอฟต์แวร์สำหรับการสร้างระบบการจัดการสร้างและบริการเนื้อหาดิจิทัล ไปใช้งานตามวัตถุประสงค์ประเภทการใช้งาน

๑. คลังสารสนเทศสถาบัน (Institutional Repository: IR) โดยส่วนใหญ่นิยมใช้ซอฟต์แวร์ในการสร้างกันอย่างแพร่หลายอยู่ด้วยกันหลายโปรแกรม เช่น DSpace EPrints และ Fedora ซึ่งโปรแกรมดังกล่าวมีคุณสมบัติและฟังก์ชันเหมาะสมสำหรับการใช้งาน

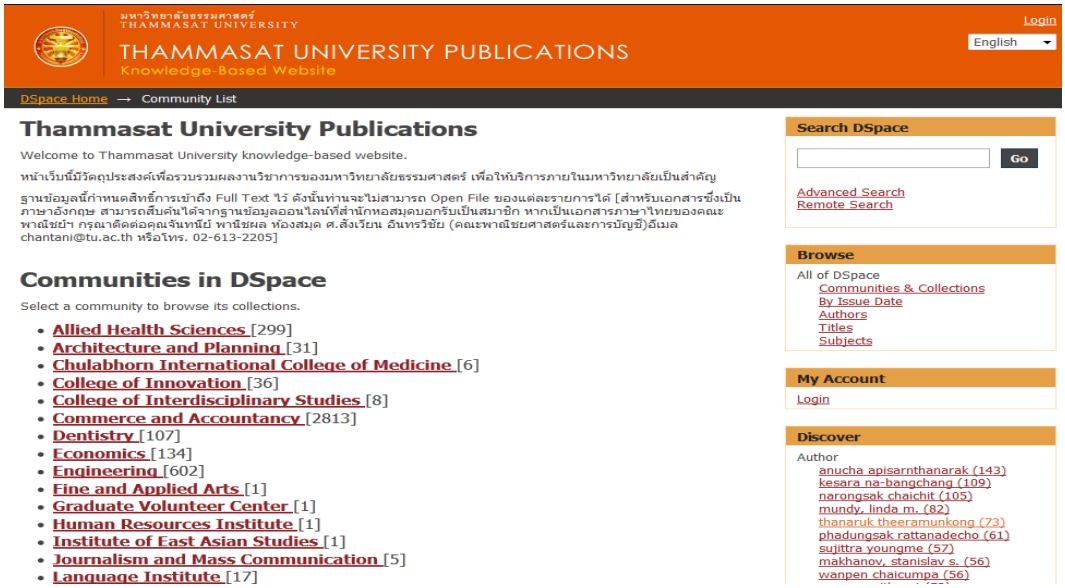
๑.๑ ตัวอย่างหน่วยงานและสถาบันใช้โปรแกรม DSpace สร้างคลังสารสนเทศสถาบัน

๑) คลังสารสนเทศสถาบัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ http://cuir.car.chula.ac.th

รูปภาพที่ ๑ หน้าคลังสารสนเทศสถาบัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

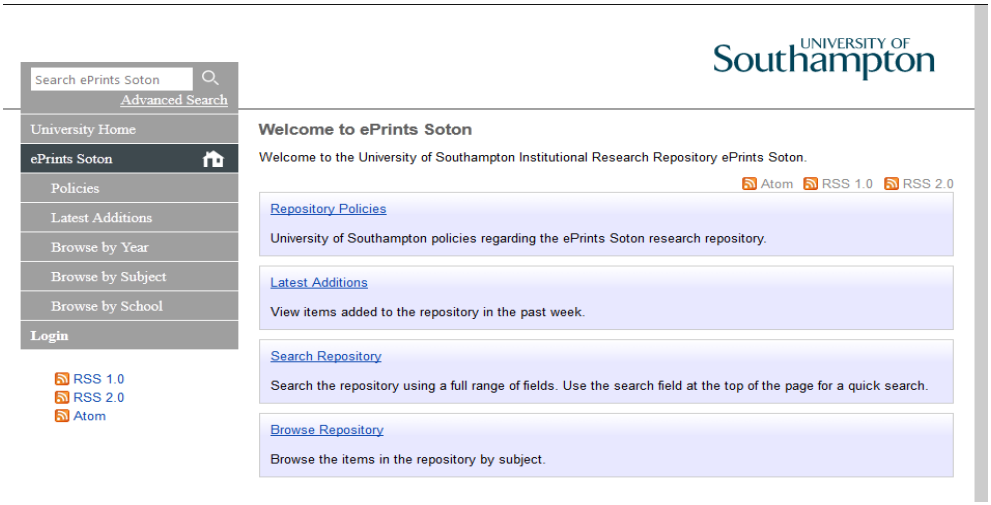
๒) คลังสารสนเทศสถาบัน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ http://dspace.library.tu.ac.th/

รูปภาพที่ ๒ หน้าคลังสารสนเทศสถาบัน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๑.๒ ตัวอย่างหน่วยงานและสถาบันใช้โปรแกรม EPrints ในการสร้างคลังสารสนเทศสถาบัน

๑) คลังสารสนเทศสถาบัน มหาวิทยาลัย Southampton เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ www.southampton.ac.uk

รูปภาพที่ ๓ หน้าคลังสารสนเทศ สถาบัน มหาวิทยาลัย Southampton

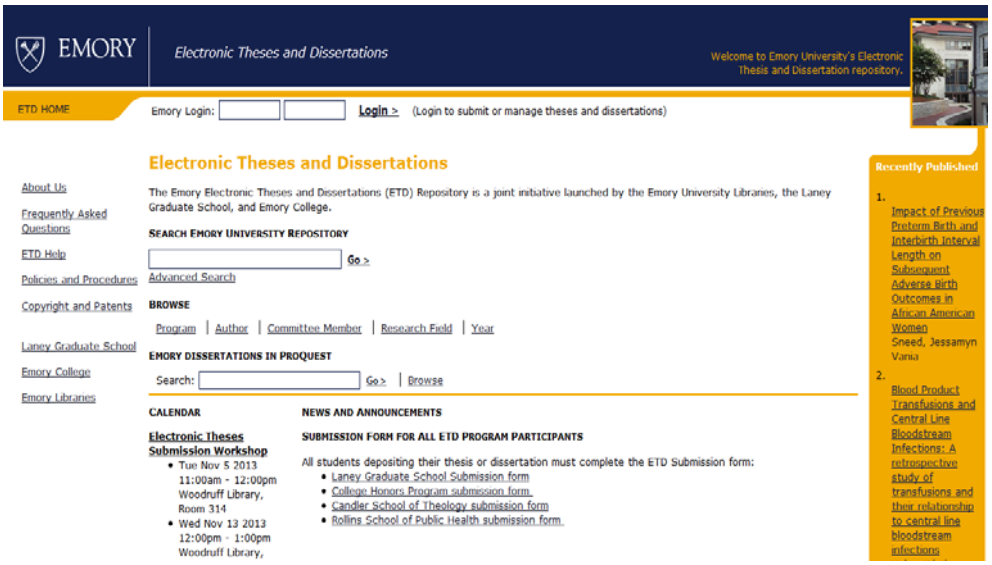
๒) คลังสารสนเทศสถาบัน มหาวิทยาลัย Teknologi Malaysia ประเทศมาเลเซีย
เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ http://eprints.utm.my/

รูปภาพที่ ๔ หน้าคลังสารสนเทศ สถาบัน มหาวิทยาลัย Teknologi Malaysia ประเทศมาเลเซีย

๑.๓ ตัวอย่างหน่วยงานและสถาบันที่ใช้โปรแกรม Fedora ในการสร้างคลังสารสนเทศสถาบัน

๑) คลังสารสนเทศสถาบัน มหาวิทยาลัย EMORY ประเทศสหรัฐอเมริกา
เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ https://etd.library.emory.edu/

รูปภาพที่ ๕ หน้าคลังสารสนเทศสถาบัน มหาวิทยาลัย EMORY ประเทศสหรัฐอเมริกา

๒) คลังสารสนเทศสถาบัน มหาวิทยาลัย **Columbia** ประเทศสหรัฐอเมริกา เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ http://academiccommons.columbia.edu/

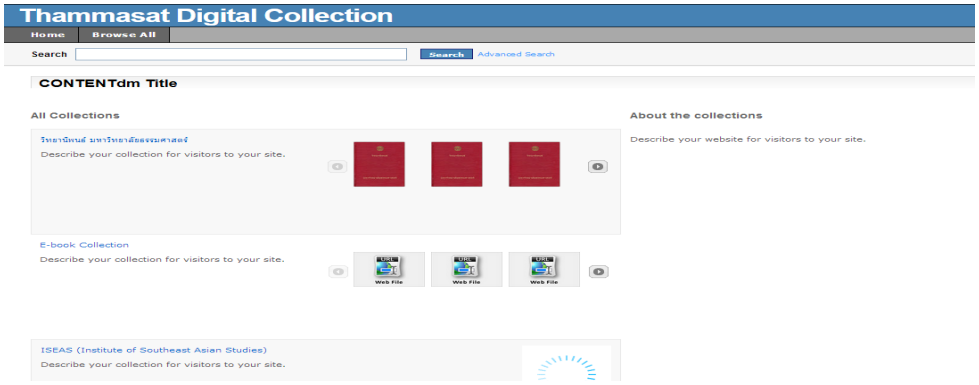

รูปภาพที่ ๖ หน้าคลังสารสนเทศสถาบัน มหาวิทยาลัย **Columbia** ประเทศสหรัฐอเมริกา

๒. ห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library) การจัดทำระบบห้องสมุดดิจิทัลส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานที่เป็นห้องสมุด เช่น ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดประชาชน หอสมุดแห่งชาติ ที่มีทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลที่หลากหลาย การเลือกใช้ซอฟต์แวร์จึงต้องพิจารณาคุณสมบัติและฟังก์ชันการใช้งานรองรับความหลากหลายของการใช้งาน

๒.๑ ตัวอย่างหน่วยงานและสถาบันที่ใช้โปรแกรม CONTENTdm ในการสร้างห้องสมุดดิจิทัล

๑) ห้องสมุดดิจิทัล สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้นำโปรแกรม CONTENdm ของ OCLC มาใช้เป็นระบบการสร้างและให้บริการเนื้อหาดิจิทัล ที่เป็นคลังผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัย คอลเลคชั่นของ Thai Democratization Center คอลเลคชั่นประวัติศาสตร์และเหตุการณ์น้ำท่วม คอลเลคชั่นของสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ISEAS (Institute of Southeast Asian Studies) วิทยานิพนธ์ และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ โดยสามารถเข้าถึงได้จากเว็บไซต์ http://beyond.library.tu.ac.th/

รูปภาพที่ ๗ ห้องสมุดดิจิทัล สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๒.๒ ตัวอย่างหน่วยงานและสถาบันใช้โปรแกรม Greenstone ในการสร้างห้องสมุดดิจิทัล

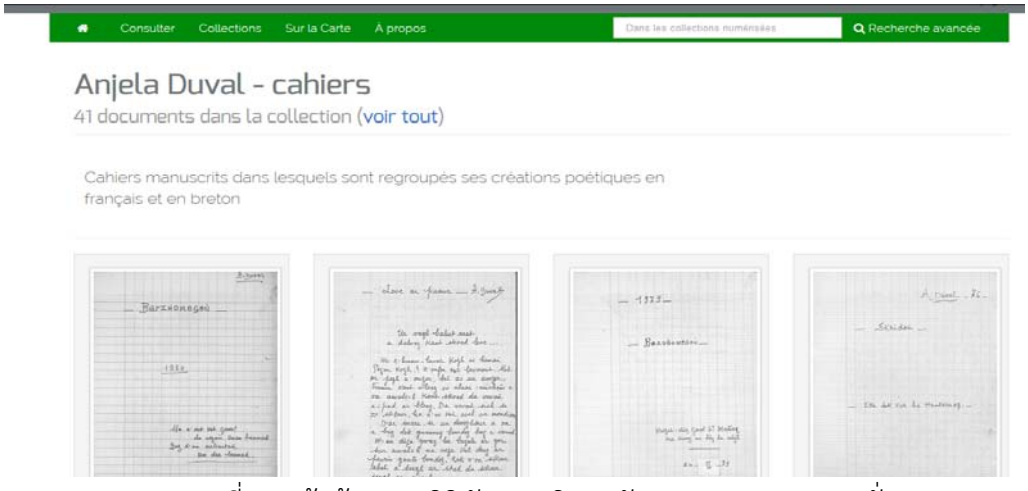
๑) โครงการห้องสมุดดิจิทัล ประเทศนิวซีแลนด์ ให้บริการเนื้อหาดิจิทัลทุกสาขาของประเทศ เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ http://www.nzdl.org/cgi-bin/library.cgi

รูปภาพที่ ๘ หน้าโครงการห้องสมุดดิจิทัล ประเทศนิวซีแลนด์

๒.๓ ตัวอย่างหน่วยงานและสถาบันใช้โปรแกรม Omeka สร้างห้องสมุดดิจิทัล

๑) ห้องสมุดดิจิทัล มหาวิทยาลัย Rennes ประเทศฝรั่งเศส ใช้ โปรแกรม Omeka ในการสร้างและให้บริการเนื้อหาดิจิทัลที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย เช่น หนังสือหายาก เอกสารโบราณ วารสารหายาก เป็นต้น โดยเข้าถึงได้จากเว็บไซต์ http://bibnum.univ-rennes2.fr

รูปภาพที่ ๙ หน้าห้องสมุดดิจิทัล มหาวิทยาลัย Rennes ประเทศฝรั่งเศส

๓. จดหมายเหตุดิจิทัล (Digital Archives) การจัดทำระบบจดหมายเหตุดิจิทัล ซอฟต์แวร์ที่รองรับการจัดทำระบบจดหมายเหตุดิจิทัลมีอยู่หลายระบบด้วยที่สามารถนำมาใช้งานได้

๓.๑ ตัวอย่างหน่วยงานและสถาบันใช้โปรแกรม Omeka สร้างระบบจดหมายเหตุดิจิทัล

๑) ระบบมรดกความทรงจำ รัฐ Florida ประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้ โปรแกรม Omeka สำหรับการสร้างและให้บริกามรดกความทรงจำเนื้อหาดิจิทัล ในรูปแบบเนื้อหารูปแบบ วีดีโอ เสียง และอื่นๆ เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ http://floridamemory.com/

รูปภาพที่ ๑๐ หน้าระบบมรดกความทรงจำ รัฐ Florida ประเทศสหรัฐอเมริกา

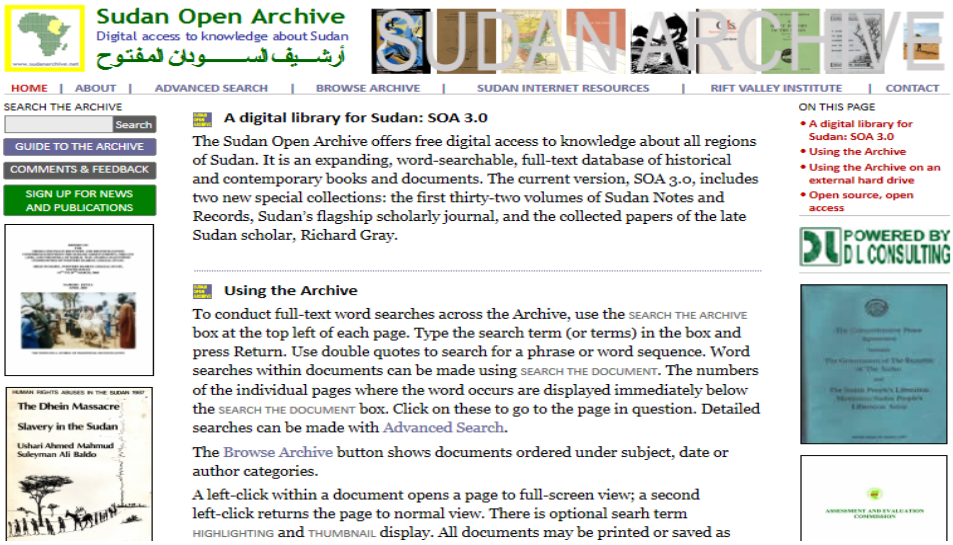
๒) ระบบหอจดหมายเหตุดิจิทัล จัดเก็บ อนุรักษ์ และให้บริการรูปภาพเก่าแก่ที่สำคัญของสถาบัน Donald W. Reynolds Journalism Institute เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ http://archive.poyi.org/

รูปภาพที่ ๑๑ หน้าระบบหอจดหมายเหตุดิจิทัล ของสถาบัน Donald W. Reynolds Journalism Institute

๓.๒ ตัวอย่างหน่วยงานและสถาบันใช้โปรแกรม Greenstone สร้างระบบหอจดหมายเหตุดิจิทัล

๑) ระบบหอจดหมายเหตุดิจิทัล ประเทศซูดาน เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ www.sudanarchive.net

รูปภาพที่ ๑๒ ระบบหอจดหมายเหตุดิจิทัล ประเทศซูดาน ◈

บรรณานุกรม

Bjork, Karen, David Isaak and Kay Vyhnanek. **Institutional Repository Survey Results.** (2013). from https://research.wsulibs.wsu.edu:8443/xmlui/bitstream/handle/2376/4357/SurveyResults_summary_final.pdf?sequence=6. Retrieved January 9, 2014.

Hardesty, Juliet L. **Leveraging Open Source Software to Create Library Web Sites: Omeka in Libraries.** (2010). from http://juliehardesty.com/ala2013/omekaInLibraries.pdf. Retrieved January 9, 2014.

Institute of Museum and Library Services. **A Framework of Guidance for Building Good Digital Collections**. (2007). from http://www.niso.org/publications/rp/framework3.pdf. Retrieved January 9, 2014.

Kaplan, Deborah. **Choosing a Digital Asset Management System that's Right for You.** (2009). from http://suberic.net/~deborah.kaplan/joao.7_1.kaplan.pdf. Retrieved January 9, 2014.

Kott, Katherine. **Digital Repository Best Practices for Cultural Heritage Organizations.** (2012). from http://www.computerhistory.org/atchm/wp-content/ uploads/ 2012/09/ Best_ Practices_Report_2012-02.pdf. Retrieved January 9, 2014.

Lukenbill, Bill. **Enhancing Literacy and Curriculum Using Digitalized Collections and Approaches**. (2010). from http://www.slideshare.net/IASLonline/digitalised-collections-and-approaches. Retrieved January 9, 2014.

MacCall, Steven L. **Introducing Omeka for Digital Projects.** (2012). from http://www.slide share.net/smaccall/omeka-mac-calladhcpresentation10312. Retrieved January 9, 2014.

McCord, Alan. **Overview of Digital Asset Management Systems.** (2002). from http://net.educause.edu/ir/library/pdf/dec0203.pdf. Retrieved January 9, 2014.

OCLC. **CONTENTdm Help searchers discover the world's greatest digital collections-yours.** from http://www.oclc.org/content/dam/oclc/services/brochures 211472 sb_contentdm.pdf. Retrieved January 9, 2014.

Repository Software Survey, November 2010. (2010). From http://www.rsp.ac.uk/ documents/Repository-Software-Survey-2010-11.pdf. Retrieved January 9, 2014.

Sastry, Hanumat G. and Lokanatha C. Reddy. **Digital Repository Software Packages: An extended architecture for image handling in open source packages.** (2010). from http://www.istudies.net/journal/sites/default/files/Digital%20Repository%20Software%20Packages%20An%20extended%20architecture%20for%20image%20handling%20in%20open%20source%20packages.pdf. Retrieved January 9, 2014.

โครงการพัฒนาบุคลากรด้านการเสริมสร้างทักษะการให้บริการเชิงรุก ประจำปี ๒๕๕๗

วาสนา งามดวงใจ[๑]
อัจฉรา จารุวรรณ[๒]

อธิบดีกรมศิลปากร นายเอนก สีหามาตย์ เป็นประธานในพิธีเปิดและกล่าวบรรยายพิเศษ

สำนักหอสมุดแห่งชาติ ได้จัดโครงการพัฒนาบุคลากร ด้านการเสริมสร้างทักษะการให้บริการห้องสมุดเชิงรุก ประจำปี ๒๕๕๗ ในระหว่างวันที่ ๑๗-๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ ณ ภูเขางามรีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เพื่ออบรมเทคนิคการปฏิบัติงานห้องสมุดในเรื่องต่างๆ ให้แก่บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดของหอสมุดแห่งชาติส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน ๖๐ คน โดยมีอธิบดีกรมศิลปากรนายเอนก สีหามาตย์ เป็นประธานในพิธีเปิดและกล่าวบรรยายพิเศษเรื่อง มิติหอสมุดแห่งชาติในมุมมองของผู้บริหารกรมศิลปากร สรุปความได้คือ งานบริการของหอสมุดแห่งชาติ เป็นงานที่สำคัญต่อการพัฒนาหอสมุดแห่งชาติ ทั้งนี้การบริการนั้นครอบคลุมไปถึงข้อมูลที่มี การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ขั้นตอนการให้บริการ รวมถึงแนวทางการพัฒนาหอสมุดในอนาคต ความคาดหวังการปฏิบัติงานขอให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกใจผู้ใช้บริการและเกิดประโยชน์กับส่วนรวมและประเทศชาติ การฝึกอบรมแบ่งออกเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ดังนี้

๑. ห้องสมุดเชิงรุกที่ผู้บริหารคาดหวังและการปรับตัวสู่การเป็นห้องสมุดในโลกไร้พรมแดน
๒. การบริหารลูกค้าสัมพันธ์หรือ CRM
๓. การจัดการข้อร้องเรียนในห้องสมุด
๔. ลิขสิทธิ์กับงานบริการ

---

[๑] บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

[๒] บรรณารักษ์ชำนาญการ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

๕. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับห้องสมุดเชิงรุก
๖. ศึกษาดูงาน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (จปร.)จังหวัดนครนายก และอนุสรณ์สถานแห่งชาติ จังหวัดปทุมธานี

รองอธิบดีกรมศิลปากร นางสุรีย์รัตน์ วงศ์เสงี่ยม มอบของที่ระลึกแก่ประธานพิธีเปิด และกล่าวบรรยายพิเศษ

นางสาวกนกอร คักดาเดช รักษาราชการผู้อำนวยการ สำนักหอสมุดแห่งชาติ ร่วมงานสัมมนา

รายละเอียดการอบรมสรุป ดังนี้

ห้องสมุดเชิงรุกที่ผู้บริหารคาดหวัง และการปรับตัวสู่การเป็นห้องสมุดในโลกไร้พรมแดน โดย ดร. มลิวัลย์ ประดิษฐ์ธีระ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต มีประเด็นสำคัญ คือ

ดร. มลิวัลย์ ประดิษฐ์ธีระ

การบริการเชิงรุก (Proactive Service) เป็นการวางแผนการในการให้บริการห้องสมุดแก่ผู้ใช้ล่วงหน้าอย่างละเอียดและรอบคอบ มีความรับผิดชอบ รวมถึงเป็นการแสดงออกถึงความต้องการและปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้รับบริการโดยไม่รีรอให้ผู้ใช้ร้องขอ โดยผู้ให้บริการต้องคำนึงถึงความต้องการเฉพาะของผู้ใช้และให้ผู้ใช้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งมีแนวปฏิบัติ ๔ ประการ คือ แผนการบริการลูกค้า การเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง จิตสำนึกในการบริการหรือการบริการด้วยหัวใจ และทักษะ ความรวดเร็ว และความชัดเจนในการให้บริการ

การบริการเชิงรุก ต้องมีกระบวนการและการวางแผนเป็นบริการที่ต้องออกแบบต้องมาจากการคิด มีหลักการเหตุผล มีความเข้าใจ ผนวกเข้าไปในกระบวนการ มีการควบคุมกำกับดูแลทั้งต้นน้ำกลางน้ำและปลายน้ำ ใช้หลักการผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง และเมื่อบริการไม่เป็นไปอย่างคาดหวัง ต้องมีผู้รับผิดชอบ ตัวอย่างบริการเชิงรุกของห้องสมุดต่างๆ เช่น บริการถ่ายเอกสารแบบบริการตนเอง บริการบรรณารักษ์ประสานงานประจำคณะหรือสาขาวิชา (Liaison librarian) ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยรังสิต บริการถุงหรือย่ามใส่หนังสือ

ของหอสมุดป๋วย ม.ธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต บริการห้องสมุดบนมือถือ (Library on Mobile) เป็นต้น บทบาทห้องสมุดในยุคไร้พรมแดน ห้องสมุดจะดำเนินบทบาทหลัก ๔ ประการ ดังนี้

๑. เป็นพื้นที่สำหรับผู้ใช้ที่จะมีกิจกรรมร่วมกัน (Common)
๒. เป็นสถานที่สงบเงียบเพื่อการศึกษาค้นคว้า (Sanctuary)
๓. เป็นแหล่งบริการสื่อประเภทต่างๆ (Communicative & interactive media)
๔. เป็นพื้นที่บริการจัดกิจกรรมสำหรับประชาชนในชุมชน (Community engagement and services)

การบริหารลูกค้าสัมพันธ์หรือ CRM โดย นางสาวเพ็ญพรรณ จารุสาร สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีประเด็นสำคัญคือ

นางสาวเพ็ญพรรณ จารุสาร

เมื่อแนวคิดการดำเนินงานของห้องสมุดปรับเปลี่ยนมาเป็นการให้บริการเชิงรุกโดยให้ความสำคัญกับผู้ใช้บริการมากขึ้น ห้องสมุดจึงต้องนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การตลาดจะช่วยให้บรรณารักษ์เข้าใจความต้องการของผู้ใช้บริการ สามารถตอบสนองความต้องการเพื่อให้ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจ นั่นคือการนำหลักการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ มาประยุกต์ใช้ในการให้บริการกับผู้ใช้บริการห้องสมุด ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อว่าผู้ใช้บริการที่มีความสัมพันธ์ที่ดีย่อมพูดถึงบริการของห้องสมุดในทางที่ดี และพร้อมที่จะเป็นลูกค้าหรือผู้ใช้บริการของห้องสมุดตลอดไป **การบริหารลูกค้าสัมพันธ์** (C = Customer ลูกค้า R = Relation ความสัมพันธ์ M = Management การจัดการ) หมายถึง กลยุทธ์ทางธุรกิจเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้าโดยเรียนรู้ความต้องการและความคาดหวังที่แตกต่างกันของลูกค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้วยสินค้าหรือบริการที่เหมาะสมกับลูกค้าแต่ละราย โดยมีการใช้เทคโนโลยีและบุคลากรอย่างมีหลักการเพื่อช่วยให้เกิดการบริการลูกค้าที่ดีขึ้น และที่สำคัญคือทำให้ลูกค้าเกิดความจงรักภักดีหรือประทับใจตลอดไป

หัวใจหลักของการทำ CRM

๑. **การศึกษารวบรวมจำแนก** เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของลูกค้า และพฤติกรรมอย่างถูกต้องสม่ำเสมอให้ได้มากที่สุด

๒. **การสร้างสรรค์** เป็นการดำเนินการต่างๆ หรือกิจกรรมที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับลูกค้าได้ตรงตามความต้องการอย่างฉับไว

๓. **การแยกแยะและกำหนดความต้องการของลูกค้าแต่ละลำดับ** ด้วยการฟังเสียงลูกค้าทั้งจากการสอบถามความพึงพอใจ การสัมภาษณ์ หรือจากข้องร้องเรียนต่างๆ

๔. **การพัฒนาช่องทางการสื่อสาร** เพื่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับลูกค้า

กระบวนการพัฒนาระบบการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ต่องานห้องสมุด มี ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก	การรวบรวมข้อมูล
ขั้นตอนที่สอง	เริ่มนำไอทีเบื้องต้นมาใช้
ขั้นตอนที่สาม	นำโปรแกรมการบริหารลูกค้าสัมพันธ์อัตโนมัติมาใช้
ขั้นตอนที่สี่	การบูรณาการระบบการบริหารลูกค้าสัมพันธ์เพื่อสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

การจัดการกับข้อร้องเรียนในห้องสมุด โดย รศ.ดร.ปรัชญนันท์ นิลสุข มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีประเด็นสำคัญคือ

รศ.ดร.ปรัชญนันท์ นิลสุข

สาเหตุที่มีการร้องเรียนมาจากการสื่อสารระหว่างบุคคล การให้บริการ กริยามารยาท อาคารสถานที่ การทำงาน/การบริหาร ข้อร้องเรียนส่วนใหญ่ที่พบเกี่ยวกับเรื่องของคน (ผู้ปฏิบัติงาน) ผู้บริหาร หน่วยงาน อาคารสถานที่ และร้องเรียนทุกเรื่อง วัตถุประสงค์ของการจัดการข้อร้องเรียนเพื่อขจัดหรือลดความเสียหาย (Damage Control) จึงทำให้หน่วยงานต้องมีการบริหารการร้องเรียน (Complaint management) กระบวนการจัดการข้อร้องเรียนมี ๕ ขั้นตอน คือ

๑. กำหนดเป้าหมายว่าต้องถูกร้องเรียนกี่เรื่องต่อปี
๒. แผนงาน จะมี ๒ แผน CRM (แผนการจัดการความสัมพันธ์ลูกค้า) และการประกันความเสี่ยง
๓. การปฏิบัติ ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
๔. การวัดประเมินผลลัพธ์ จะรู้สาเหตุของปัญหา
๕. การเรียนรู้สู่การปรับปรุง กระบวนการที่ผ่านมาจะทำให้รู้สาเหตุของการร้องเรียน

หัวใจของการลดข้อร้องเรียน คือ“การบริการ” ให้มองการร้องเรียนเป็นเชิงบวก การจัดการข้อร้องเรียนจะช่วยสร้างภาพพจน์ที่ดี หากไม่ไหวจริงๆ ก็ให้ปล่อยวางเพราะการร้องเรียนที่มาจากอารมณ์และความรู้สึกแก้ไขอะไรไม่ได้

ข้อเสนอเพื่อการจัดการข้อร้องเรียน

มีการมองจุดอ่อนของตัวเอง (Weak Point) การจัดสภาพแวดล้อมใหม่ๆ (Learning Environment) การจัดพื้นที่ให้โล่งโปร่งแสงสว่างเพียงพอ มีศิลปะ (Learning Space) การทำให้ห้องสมุดมีชีวิต (Living Library) การปรับให้เป็น Librarian 3.0 มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีเทคนิคที่ทันสมัยเชิงรุกไม่ใช่เชิงรับ การเพิ่มคุณค่าการบริการด้วยหัวใจการบริการ Service Mind และการคิดบวก Positive Thinking

กฎหมายลิขสิทธิ์กับการบริการของหอสมุดแห่งชาติ โดย นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ รักษาการในตำแหน่งนักอักษรศาสตร์ทรงคุณวุฒิ กรมศิลปากร มีประเด็นสำคัญคือ **กฎหมายลิขสิทธิ์ภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พุทธศักราช ๒๕๓๗ กล่าวถึงความหมายของลิขสิทธิ์ งานอันมีลิขสิทธิ์ การละเมิดลิขสิทธิ์ และการใช้งานโดยชอบธรรม**ของห้องสมุด

นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ

มาตรา๓๔ กำหนดข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เรื่องการทำซ้ำโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุดซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หากการทำซ้ำนั้นมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรและได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น

(๒) การทำซ้ำงานบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา

การทำซ้ำซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์โดยบรรณารักษ์ของห้องสมุดที่ได้รับการยกเว้น มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา ๓๔ ต้องเป็นการกระทำภายใต้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ

๑. ต้องเป็นการกระทำโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุด
๒. ให้สิทธิกระทำเฉพาะการ “ทำซ้ำ”
๓. การทำซ้ำนั้นมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร และ
๔. ต้องได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง คือ ต้องไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร
๕. เป็นการทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือห้องสมุดอื่น หรือ
๖. ถ้าทำซ้ำให้แก่บุคคล ต้องเป็นการทำซ้ำงานบางตอนตามสมควรและเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือศึกษา

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับห้องสมุดเชิงรุก โดย นางวารุณี ลำยอง บรรณารักษ์ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ มีประเด็นสำคัญ คือ

นางวารุณี ลำยอง

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คือ การกระทำต่างๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านของตนจนถึงระดับอ่านเป็นและอ่านจนเป็นนิสัย กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นหัวใจในการพัฒนาการอ่านและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้เป็นอย่างดี จึงเป็นความสำคัญที่ผู้จัดกิจกรรมจะนำไปใช้ เพื่อให้การอ่านเกิดรสชาติเร้าความสนใจ จูงใจ สนุกสนานและแฝงสารประโยชน์ ผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จึงต้องมีคุณสมบัติพิเศษที่ดีคือ ต้องรักการอ่าน รักเด็ก มีมนุษยสัมพันธ์ มีวาทศิลป์ ช่างสังเกต มีอารมณ์ขัน ทันสมัย เป็นต้น

การเยี่ยมชมอนุสรณ์สถานแห่งชาติ สร้างขึ้นในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่บุรพมหากษัตริย์และวีรชนไทยผู้เสียสละชีวิตเพื่อประเทศชาติ ปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของกองประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย อนุสรณ์สถานแห่งชาติแบ่งอาณาบริเวณโดยรอบเป็น ๕ ส่วน คือ ลานประกอบพิธี อาคารประกอบพิธี อาคารประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร อาคารปริทัศน์ และ ภูมิ-สถาปัตยกรรมและพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง แต่ละส่วน

ศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จปร. จังหวัดนครนายก เข้าเยี่ยมชมแผนกหอสมุดและพิพิธภัณฑ์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า แผนกหอสมุดฯ แยกเป็นอาคารเอกเทศมีพื้นที่ใช้สอย ๔,๐๐๐ ตารางเมตร แบ่งเป็น ๒ ชั้นชั้นที่๑ ให้บริการยืม-คืน วารสาร และนิยาย ให้บริการเกี่ยวกับเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ชั้นที่ ๒ ให้บริการยืม-คืน หนังสือวิชาการและสื่อโสตต่างๆ ให้บริการหนังสือวิชาการ หนังสืออ้างอิง สิ่งพิมพ์รัฐบาล หนังสือวิชาการทหาร ฯลฯ มีลักษณะเหมือนแหล่งเรียนรู้และสวนพักผ่อน มีการจัดแสดงนิทรรศการภาพถ่ายและข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับภารกิจการป้องกันประเทศของกองทัพไทย ส่วนกลางแจ้งได้จัดแสดงอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ปลดระวางจากการรับใช้ประเทศชาติมาอย่างยาวนาน เช่น เครื่องบินรบ รถถัง รถสะเทินน้ำสะเทือนบก ปืนใหญ่ ตลอดจนการจำลองของกองทัพไทยในยุคอดีต เป็นต้น ◈

ภาพการศึกษาดูงาน ณ ***โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จปร.*** *และ****อนุสรณ์สถานแห่งชาติ***

หอสมุดแห่งชาติ “ขุมทรัพย์แห่งปัญญา”

National Library “Treasure of Wisdom”

สำนักหอสมุดแห่งชาติ
NATIONAL LIBRARY OF THAILAND